

The background of the entire page is a soft-focus photograph of autumn leaves, likely maple, in shades of yellow and orange. The leaves are scattered across the frame, with some in sharp focus and others blurred. A warm, golden light creates a bokeh effect in the background, with out-of-focus circles of light. The overall mood is serene and seasonal.

**ЗБІРКА ТВОРІВ
ЕКОЛОГІЧНО-ЛІТЕРАТУРНОГО КОНКУРСУ
«НЕ ПАЛИ!»**

Департамент екології та природних ресурсів
Полтавської обласної військової адміністрації
Відділ організаційної роботи, звітності та зв'язків з громадськістю
Тел. +38(0532) 569508
E-mail: eko@adm-pl.gov.ua, ecodeppoltava@gmail.com
www.eko.adm-pl.gov.ua

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ ДЕПАРТАМЕНТ ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

З метою формування дбайливого ставлення до довкілля у населення області, виховання екологічно свідомих громадян та вжиття заходів щодо недопущення спалювання населенням сухої рослинності, опалого листя, сміття та стерні Департаментом екології та природних ресурсів Полтавської обласної військової адміністрації в період з 01 по 25 вересня 2025 року проведено Екологічно-літературний конкурс "Не пали!".

До участі в конкурсі долучилось 48 учасників, надіславши свої авторські есе, оповідання, новели, вірш, присвячені темі негативного впливу на довкілля та здоров'я людей від спалювання сухої рослинності, опалого листя, сміття та стерні.

В даній збірці зібрано усі конкурсні роботи.

ПОЛТАВА 2025

ЗМІСТ

Анастасія Пустовойтова, есе	6
Ангеліна Зінник, есе	7
Арсен Сіненко, есе	8
Артем Синьогуб, есе	9
Вероніка Яцків, есе	10
Роман Арасланов, есе	12
Поліна Бардалим, есе	14
Анна Астапович, есе	16
Анна Бондаренко, есе	17
Надія Борківець, новела	18
Владислав Пономаренко, есе	20
Мирослава Данацко, есе	21
Михайло Гур'янов, есе	22
Дар'я Білокобильська, оповідання	24
Захар Даценко, есе	26
Андрій Колісник, есе	27
Анна Кравченко, есе	28
Тарас Жовтяк, есе	29
Вікторія Скороход, новела	30
Поліна Деркач, оповідання	32
Соломія Кобиринка, есе	35
Анна Дяченко, есе	36
Вероніка Кравченко, есе	38
Діана Кривенець, есе	40
Тетяна Зінченко, оповідання	42

Анна Клевчук, оповідання	44
Юлія Кріль, Ніна Московченко, есе	46
Максим Любарський, есе	47
Софія Кондратенко, есе	48
Мирослава Мальцева, есе	50
Мілана Матвійко, есе	52
Аліса Криклива, есе	53
Ірина Мандрика, есе	54
Тетяна Дем'янчук, есе	55
Станіслав Олексієнко, есе	57
Марта Кос, есе	58
Микола Николин, есе	60
Тетяна Дем'янчук, оповідання	62
Дарія Поберій, есе	64
Аполлінарія Молнар, есе	65
Дарія Наріжна, есе	66
Уляна Пасічник, вірш	68
Софія Петулько, есе	69
Дарина Правосуд, есе	70
Вікторія Стрижак, есе	72
Поліна Чижова, новела	74
Анжела Проскурня, есе	76
Вікторія Борисенко, проблематика	78

Анастасія Пустовойтова,
Опорний заклад «Карлівський ліцей №4» Карлівської міської ради

Людина є невід'ємною частиною природи, тому наше завдання – берегти її та дбати про безпеку довкілля. Однією з найбільших загроз для навколишнього середовища є пожежі, які часто виникають через недбалість людей. Вогонь, що виходить з-під контролю, знищує ліси, луки, тварин, ґрунти і навіть шкодить здоров'ю людини. Чи задумувалися ви над тим, що один маленький вогник може перетворити на справжнє лихо?

Найбільшу небезпеку становить звичка спалювати сухе листя, гілки та стерню після збирання врожаю. Багато хто вважає це простим способом прибирання території, але насправді такий метод завдає величезної шкоди природі. Ви справді думаєте, що дим з вогнища просто зникає? Ні, він потрапляє у наші легені та отруює все довкола.

Окрім того, при спалюванні гине безліч комах, знищуються гнізда птахів і домівки дрібних тварин. Згорає родючий шар ґрунту, і земля поступово втрачає свою природну силу. А чи маємо ми право так безжально знищувати те, що створювала природа сотні років? Те, що здається «корисним прибиранням», насправді є руйнуванням цілого живого світу.

Ще одна проблема полягає в тому, що спалювання листя та стерні легко може перерости у масштабну пожежу. Достатньо невеликого вітру, щоб вогонь поширився на сусідні поля, ліси чи навіть житлові будинки. Хіба не страшно, що від нашої необережності можуть постраждати інші люди? Наслідки таких пожеж – катастрофічні: люди втрачають своє майно, тварини гинуть, а відновлення природи може тривати десятиліттями.

Ми маємо усвідомити, що відповідальність за довкілля лежить на кожному з нас. Існують альтернативні способи утилізації листя та рослинних залишків. Наприклад, їх можна компостувати, перетворюючи на органічну добриво для ґрунту. Гілки можна подрібнювати та використовувати як мульчу, яка захищає землю від пересихання. Такі методи не шкодять природі, а навпаки – допомагають їй відновлюватися. Хіба не краще знайти спосіб допомогти природі, аніж шкодити їй?

Захист довкілля – це не лише обов'язок держави чи екологічних організацій, це справа кожної людини. Якщо ми сьогодні будемо байдужими, то яке майбутнє залишимо після себе? Ми повинні змінювати свої звички, навчати дітей любові до природи та пояснювати небезпеку вогню. Тільки тоді ми зможемо зберегти ліси, чисте повітря та родючі землі для майбутніх поколінь.

Отже, пожежі, спричинені спалюванням листя та стерні, є реальною загрозою нашому життю та природі.

Ми стоїмо перед цим вибором: знищувати чи берегти? І саме від цього вибору залежить майбутнє нашої планети.

Ангеліна Зінник,
Опорний заклад «Карлівський ліцей №4» Карлівської міської ради

Спалювання сухої трави призводить до сильної забрудненості повітря. Вогонь викидає в атмосферу велику кількість диму, який містить токсичні речовини, серед яких є бензопірен, діоксини та інші шкідливі компоненти. Вдихання такого диму може викликати проблеми з дихальних шляхами, алергії, а у людей з хронічними хворобами навіть загострення хвороб.

Пожежі, що виникають під час спалювання трави, здатні руйнувати ґрунт. Вогонь знищує шкідливі мікроорганізми і поживні речовини в землі, через що вона втрачає свою родючість. В результаті рослини на такій землі ростуть гірше або зовсім не ростуть. Крім того, під час пожеж гине багато тварин, птахів і комах, які є невід'ємною частиною екосистеми. Таким чином, спалювання зменшує біорізноманіття і порушувати природний баланс.

Щоб зберегти природу, слід відмовитися від таких шкідливих звичок і вдатися до екологічно безпечних методів утилізації рослинних залишків. Наприклад, суху траву можна компостувати, що буде корисним для майбутнього удобрення ґрунту. Також важливо поширювати інформацію про шкоду спалювання серед знайомих, сусідів, особливо серед молоді, щоб виховувати культуру бережливого ставлення до природи.

Збереження довкілля – це справа кожного. Від правильної поведінки залежить наше здоров'я, краса нашої землі і майбутнє пройдешніх поколінь. Тож слід говорити «Ні!» спаленню сухої трави і вибирати шляхи, які допомагають довкіллю залишатися чистим і багатим.

Арсен Сіненко,
Гриньківська гімназія ім. М.В. Лисенка

«...Ось і осінь. І душі дерев Вилітають із вогнищ.
Жаль в лещата бере – Як же то все негоже.
А вже вечір, і душить той дим, Заповзає в легені.
Пошли, Боже, деревам отим навесні нову зелень...»
(Володимир Кашка)

Мене звати Арсен Сіненко, я учень 4 класу Гриньківської гімназії імені М.В.Лисенка. Проживаю я в мальовничому селі. і кожної осені та весни тут можна побачити, як дехто підпалює суху траву чи листя. Здається, що це швидко й зручно. Але чи замислювалися ви, яку шкоду приносить такий вогонь?

Спалювання сухої рослинності, листя, стерні чи сміття є небезпечним не тільки для природи, а й для людей. Разом із димом у повітря потрапляють шкідливі речовини, які ми вдихаємо. Вони отруюють наші легені, викликають кашель та алергії. Для людей похилого віку й маленьких дітей цей дим може стати справжньою загрозою здоров'ю. Мені здається, що навіть повітря стає бруднішим і важчим для дихання. Та найбільше від цього страждає земля. У багатьох листочках і траві живуть комахи, які допомагають ґрунту бути родючим. У сухій траві ховаються їжачки, пташки та різні маленькі тваринки і комахи. Коли горить стерня, вони гинуть, а птахи втрачають свої гнізда.. Я вважаю, що це несправедливо, адже вони не винні в тому, що люди хочуть швидко прибрати поле чи подвір'я. Після підпалів ґрунт стає бідним, а врожай наступного року – гіршим.

Ще одна небезпека – пожежі. Я думаю, що особливо зараз, у час війни, паління трави є безвідповідальним вчинком. Пожежники не завжди можуть приїхати вчасно, адже їхні сили зосереджені на допомозі людям після обстрілів. Через це навіть маленький вогонь може швидко перетворитися на велику пожежу. Вітер може швидко рознести вогонь, і тоді горять цілі поля, ліси, а іноді навіть будинки. Те, що здавалося «маленьким багаттям», перетворюється на справжню біду. Я вважаю, що набагато краще подрібнити чи скласти листя в яму і зробити з нього добриво, ніж ризикувати всім селом чи містом. Це допоможе зберегти і чисте подвір'я, і багатство української природи.

Я впевнений, що сьогодні, коли наша країна бореться за життя і свободу, ми маємо ще більше цінувати кожен клептик землі. Кожне спалене листя чи купка сухої трави – це не просто шкода природі, це загроза нашій безпеці і здоров'ю. Я мрію про те, щоб наші поля були чистими, врожайними, щоб ми могли годувати людей і відновлювати країну.

Тому я закликаю всіх: не паліть! Бережіть нашу землю, повітря і природу! Пам'ятайте, що від нас залежить майбутнє України. Кожен із нас може зробити свій внесок у відновлення країни, починаючи з маленьких, але важливих справ – як-от правильне прибирання трави та листя. Природа віддячує тим, хто її поважає, а відновлена земля стане нашою гордістю і надією для майбутніх поколінь.

Я звертаюсь не лише до українців – я звертаюсь до всіх людей, які живуть на прекрасній планеті під назвою Земля!!! Бережіть кожну стеблинку, кожну травинку, кожне звірятко від пожеж, від інших лих, щоб прийдешнім поколінням була змога помилуватися прекрасною природою нашої чудової планети і нашої мальовничої України!

Артем Синьогуб

Кобеляцький ліцей № 2 імені Олеса Гончара Кобеляцької міської ради Полтавської області

До нас прийшла осінь. Люди почали прибирати свої земельні ділянки, згрібаючи суху траву та опале листя. Утворивши купи сміття, багато хто, не роздумуючи, підпалює їх. Вогонь спалахує швидко, здіймається дим. Здається, що то простий спосіб навести лад. Але чи замислюємося ми, якою ціною?

Дим, який утворюється внаслідок спалювання сміття, отруює повітря. Ми вдихаємо його, і він осідає в наших легенях. У цьому диму — чадний газ, важкі метали, токсичні речовини. Вони непомітно, але невблаганно руйнують здоров'я: викликають кашель, задуху, серцеві хвороби. Найбільше страждають діти та літні люди.

Та шкода не обмежується тільки людиною. Вогонь нищить ґрунт, спалює верхній родючий шар землі. А саме з нього народжується врожай. Ми самі знищуємо хліб майбутніх поколінь. Згорають комахи-запилювачі, гинуть дрібні тварини, розоряються гнізда птахів. Вогонь стирає цілий світ, невидимий для байдужого ока, але такий важливий для рівноваги природи.

Іноді здається, що один сірник — дрібниця. Але насправді він здатен перетворити квітучий край на випалену пустелю. Один порух руки може знищити десятки життів, які ми навіть не помічаємо.

Земля — наш спільний дім. Вона дихає разом із нами, і кожна іскра, яку ми кидаємо, — це рана на її тілі. Якщо ми будемо палити траву, ми палимо не лише сухостій — ми палимо своє майбутнє.

Майбутнє має бути зеленим, чистим і світлим. І залежить воно від кожного з нас.

Не пали! Бережи землю. Бережи життя. Бережи себе.

Вероніка Яцків

Дрогобицький механіко-технологічний фаховий коледж

Запах осені

Осінь завжди приходить якимось неочікувано.

Найбільше, зазвичай, чекаємо літа із золотаво-гарячими канікулами.

Чекаємо весни з ніжними пролісками та першими освідченнями.

Чекаємо, зрештою, зими. Бо ж коляда, Святвечір, а якщо поталанить, то ще й ковзани, лижі та снігова баба.

А осінь – то якимось ніби межа між безтурботністю і обов'язком, між дзвінким сміхом і виваженими фразами, між дитинством і зрілістю. Навіть якщо та зрілість підкрадається у не зовсім ще зрілому віці.

А ще осінь часто пахне безвідповідальністю, оповитою пеленою диму. Він заповнює собою горизонт, щипає за очі, нестерпно пече в носі. Людина вирішила, що найлегший спосіб прибирання листя – підпалити його. І замість золотих килимів під ногами маємо чорні згарища й терпкий туман.

Отруємо себе, хоч мали би дбати про чисте повітря. Виснажуємо землю: вогонь вириває з ґрунту родючість, залишаючи лише попіл і пустку. Вдихаємо канцерогени і як наслідок: бронхіти в дітей, алергії в дорослих, серцеві напади в юних та в літніх...

А скільки незахищених життів знищує полум'я: їжаків, пташенят, комах?! У траві, яку ми бездумно палимо, ховається цілий світ, а ми, не замислюючись, стираємо його до тла.

Заплющую очі й уявляю собі кумедних їжаків з насадженими на строкатих голках ягодами та грибочками. Бігають зі стежинки на долинку, наздоганяють один одного, сміються. Як прикро, що це тільки гарний малюнок з букварика, чи ілюстрація до доброї української народної казки.

А он перепілка звилася собі гніздечко в траві, хоче захистити своє потомство від хижаків та негоди. Про все подумала, про всіх подбала, але й не здогадується, що прийде людина і байдужою рукою розпалить тут вогонь.

А там далі – жайворонок. Мама-жайворониха ночей не досипала, учила діток співати-виспівувати, першими сповіщати про народження нового дня. Чи ж сподівалася вона, що той день буде для пташенят останнім: не затріпочуть крильцями ввись з-під спопелілої трави.

Іноді від маленького вогнища розгоряються справжні пожежі. Скільки лісів і домівок згоріло від того, що хтось «просто спалив траву»? На нашу долю випали непрості часи. Страшна війна прийшла в наші домівки. І, засліплені великим горем, часто не зауважуємо, як ще додаємо клопоту і природі, і собі.

Листя можна компостувати – і навесні воно повернеться у ґрунт добривом. Зарясніє трава, зацвітуть квіти, закосичаться поля пшеницею, житом, вівсом.

«Природа мудра. Все створила мовчки», – згадалося глибоке слово Ліни Костенко. Думаю про ту велику мудрість Природи та божественну силу її Творця і розумію, яким небезпечним є один недбало кинутий сірник на сухостій трави десь на околиці лісу. Про вогнище, розпалене у лісі, про сміття, викинуте на узліссі, про зрізані без потреби гілки дерев треба забути. Природа не терпить недбалства, захланності, зазіхання на красу. Вона жива. І ліс у ній – живий-живісінький! Він уміє бути вірним другом, порадником, уміє зустріти, заспокоїти, накормити, захистити, подарувати спокій, заспівати пісню, зачарувати красою.

У лісі ми – гості, тож і маємо вести себе так. А хто з нас бачив у лісі якогось звіра? Думаю, що таких небагато. Ховаються лісові жителі від людини, бо не довіряють їй. А уявіть, як би збагатилося наше життя, якими враженнями могло би наповнитись серце кожного, кому б поталанило зустріти прудкого зайчика, красуню-лисичку, граціозного оленя, добродушного борсука, чи просто господиню-білочку! Жили б собі мирно лісові господарі, а ми приходили б до них не з мисливською рушницею, а з кошиком свіжої моркви чи із в'язанкою запашного сіна. Таке буває тільки в казках? А хто заважає людині і своє життя, і життя братів наших молодших у казку перетворити?

Невже тільки Дмитро Павличко пожаліє зрубати смереку і той жаль пронесе через усю свою творчість, невже кожен із нас не бачить, як бліднуть міські краєвиди перед казковою красою правічних лісів?

Промайнуть роки-лебеді. Постаріють наші батьки, ми змужніємо, народяться і виростуть наші діти. А ясен даруватиме тінь кожному, хто прийде до нього за спокоєм, струмок на узліссі напоїть всякого, кого томитиме спрага, лісові дзвіночки зачарують своєю красою усіх, хто відкриє свою душу Сонцю, Землі, Небу.

І навіюватиме осінь, як і зазвичай, ностальгію. Бо ще одне літо минуло... Але пахнутиме вона не димом, а яблуками, грушами, сливами, смерековою хвоєю і жмутами Франкового «зів'ялого листя», з якого проросте нове життя.

Світле і чисте. Радісне і переможне.

Роман Арасланов

Кривушівська гімназія Піщанської сільської ради

«Не всякий вогонь є світло.
Бо світло — істина, а вогонь може бути віроломним.
Ви думаєте, що він висвітлює, а він спопеляє»
Віктор Гюго

Щороку восени й навесні українські вулиці та поля огортає густий дим. Люди традиційно підпалюють суху траву, стерню чи опале листя, вважаючи це швидким способом прибирання. Звичка здається невинною, але насправді вона приховує велику небезпеку. Адже вогонь, який виривається з-під контролю, може стати не лише причиною хвороб чи руйнування природи, а й справжнім злочином.

«Все у світі з вогню. Світ є, був і буде вічним вогнем, загасаючим заходом і загоряється» - писав Геракліт.

Не дарма в народі й досі згадують випадки, коли одна іскра призводила до масштабної пожежі й загрожувала цілій громаді. Дим від спаленого листя і трави – це не просто неприємний запах. Він наповнений токсичними речовинами, канцерогенами та чадним газом. Таке повітря небезпечно особливо для людей із бронхітами, астмою, ринітом чи іншими хворобами дихальної системи. Але шкодить воно й цілком здоровим: подразнює очі, викликає головний біль, знижує імунітет. Одночасно вогонь руйнує родючий шар ґрунту, нищить корисних комах і дрібних тварин, а подекуди перетворюється на полум'я, що загрожує людському житлу. Найстрашніше, коли у вогнище кидають пластик, гуму, картон чи інші відходи. Під час їхнього горіння утворюються отруйні сполуки, які осідають у природі десятиліттями й завдають непоправної шкоди здоров'ю людини. Заради кількох хвилин «чистоти» ми отримуємо роки забруднення й отрути. Але ж є інший шлях. Опале листя та суху рослинність можна компостувати, перетворюючи на природне добриво

Пластик, скло чи метал варто віддавати у пункти вторсировини, щоб вони знову ставали корисними речами, а не хімічним сміттям. Ці прості дії дозволяють берегти довкілля і при цьому підтримувати порядок у наших дворах та полях. Закон теж не стоїть

осторонь: за випалювання сухої трави чи листя передбачено адміністративну відповідальність і чималий штраф. Та, мабуть, найважливіше навіть не покарання, а усвідомлення, що своїми діями ми шкодимо не тільки собі, а й усій громаді.

Сьогодні, у час війни, проблема підпалів постає особливо гостро: росія палить наші міста й села, нищить поля й ліси. Хіба можемо ми додавати ще й власного вогню? Нам потрібні сили, щоб гасити пожежі, які приносить ворог, а не розводити полум'я під власними ногами. Вогонь має горіти не на нашій землі, а в серцях воїнів, які боронять країну. Листя й стерня повинні ставати добривом, а не попелом. Тож відмова від спалювання – це не лише турбота про довкілля чи дотримання правил безпеки. Це прояв нашої зрілості, нашої свідомості й відповідальності у складний час. Це внесок у спільну перемогу, у збереження природи й здоров'я.

Давайте разом запобігати вогняному лиху. Бо там, де горить наша земля, не може зростати майбутнє.

«Сили добра завжди перемагають,
як квіти на зламаній землі».

Степан Бандера

Поліна Бардалим

Семенівський Будинок дитячої та юнацької творчості

Семенівської селищної ради Кременчуцького району Полтавської області

Не паліть – бережіть!

Кожної весни та осені в багатьох містах або селах ми спостерігаємо за тим, як люди підпалюють сухе листя або траву. Сірий дим стелиться над полями та дворами, а в повітрі відчувається запах гару. Для когось це звичний зручний спосіб прибирання, але за цією «зручністю» ховається справжнє лихо. Паління завдає величезної шкоди і природі, і тваринам, і навіть самим людям.

Паління сухого листя виділяє в нашу атмосферу багато отруйних речовин. У димі містяться чадний газ, канцерогени й важкі метали. Разом із газами в повітрі літають дрібні частки сажі. Вони настільки маленькі, що проникають глибоко в організм та викликають кашель, задуху та алергії. Людина, яка вдихає цей дим, наражає на небезпеку свої легені, серце та імунну систему. Особливо небезпечно це для дітей, людей похилого віку та тих, хто має хронічні хвороби. Для них кілька хвилин у задимленому середовищі можуть мати тяжкі наслідки.

А тепер уявімо: кілька сусідів у дворах одночасно палять сміття. Уся вулиця вкрита димовою завісою, а мешканці, які навіть не палили, змушені дихати отрутою. Чи справедливо це? Адже виходить, що через чийсь лень і байдужість страждають невинні люди. Це не лише проблема екології, а й питання людської відповідальності та поваги одне до одного.

Ще одна величезна шкода – це знищення живого світу. Коли люди підпалюють очерет чи суху траву, вони гублять не тільки бур'ян. У густих заростях мали свої гнізда пташки, ховалися від хижаків зайчики. Там жили жучки, метелики, мурашки. Для багатьох очерет чи трава були домом. Але один підпал – і ціле маленьке «царство» перетворюється на попіл. Це невидима для багатьох катастрофа, але від цього вона не стає менш страшною. Згоряють не тільки гнізда, а й сама надія на життя для сотень маленьких істот. Пожежа, спричинена підпалом сухостою, часто виходить з-під контролю. Вогонь може перекинутися на ліси, поля, сади чи навіть на житлові будинки. Кожного року рятувальники повідомляють про десятки випадків, коли через недбалість або навмисні підпали згорали гектари землі. І тоді вже йдеться не лише про шкоду довкіллю, а й про людські життя та великі матеріальні збитки.

В Україні за підпал листя, сухої трави чи очерету передбачена відповідальність. За такі дії люди можуть отримати штраф, а у більш серйозних випадках – і кримінальне покарання. Проте на практиці більшість порушників залишаються безкарними. Це дуже прикро, адже, незважаючи на закон, багато хто ставиться до проблеми безвідповідально. Люди спалюють просто тому, що так «звично» чи «зручно», не замислюючись про наслідки.

Насправді ж є чимало безпечних і корисних альтернатив. Якщо листя й трава заважають, їх можна використовувати з користю. Найкращий варіант — компост. З часом сухі рештки перетворюються на натуральне добриво, яке робить ґрунт ще багатшим. У багатьох містах є спеціальні пункти, куди здають зелені відходи. Деякі громади навіть організовують вивіз листя, щоб згодом переробляти його на корисні матеріали. Усе це безпечно й екологічно, на відміну від паління.

Тож варто замислитися: чи дійсно кілька хвилин «зручності» варті того, щоб руйнувати здоров'я людей, нищити природу і піддавати ризику майбутнє? Кожен із нас може змінити ситуацію — достатньо відмовитися від сірників і обрати розумніші, екологічніші шляхи утилізації відходів. Адже чисте повітря, безпечне довкілля і збережене життя тварин — це найбільша цінність, яку ми повинні берегти.

Анна Астапович

Гриньківська гімназія ім. М.В. Лисенка

Хай не згорає надія на життя!

Щоосені й щовесни в наших селах і містах над землею знову здійсмається чорний дим. Люди звично підпалюють купи сухого листя, трави, сміття. У повітрі зависає важкий запах горіння, від якого щемить у горлі. Ми звикли думати: «Це ж нічого страшного, так робили завжди». Але за цим «завжди» ховається біда, якої ми часто не хочемо бачити.

У кожному клаптику землі є життя. У сухій траві зимують комахи, ховаються їжаки, зайці, пташенята. Для когось ці кілька сантиметрів стерні – єдина домівка. Коли ж полум'я прокочується полем, воно не залишає шансів. Маленькі тіла обвуглюються, і зникає те, що могло жити, співати, радіти. Це тиха катастрофа, яку вчиняє людина власними руками.

Ми забуваємо, що дим від вогнища не зникає безслідно. Він потрапляє до легень дітей і літніх людей, наповнює лікарні кашлем та нападами астми. У цьому димі – чадний газ, діоксини, важкі метали. Кожен ковток такого повітря – це маленька отрута. Ми самі труїмо тих, кого любимо.

Здавалося б, простий жест – підпалити купу листя. Але наслідки – страшні: зниження родючості ґрунту, бо вигоряють усі корисні мікроорганізми;

випалена стерня, що робить землю мертвою;

лісові й степові пожежі, які вириваються з-під контролю й нищать гектари.

А ще – чорні легені міст, що й без того задихаються від транспорту.

Земля – не смітник і не попелище. Вона наш дім. Ми часто кажемо: «Україна – родюча, щедра, багата». Але чи можемо ми назвати її такою, якщо власноруч спалюємо її живу плоть? Кожна іскра, кинута у суху траву, – це зрада нашої землі.

Існують інші шляхи.

Листя можна компостувати, траву – подрібнити й використати як мульчу, сміття – здати на переробку.

Це потребує трохи більше зусиль, але дарує значно більше – чисте повітря, здоров'я дітей, збережену природу. «Не пали» – це не лише вимога закону. Це прохання від землі, від пташки, що будує гніздо, від їжачка, що шукає собі сховку, від дітей, які хочуть дихати чистим повітрям. Кожен наш вибір може бути кроком до життя або до попелу.

То ж зупинімося! Подумаймо...

Вогонь у полі – не жарти, не традиція, не «швидке прибирання».

Це біль природи, що плаче крізь кіптяву й чорні сльози.

І тільки ми можемо покласти край цій жорстокій звичці. Вчимося самі і навчаємо інших!

Нехай у нашому повітрі буде запах яблук, трави й квітів, а не диму. Нехай замість чорних згарищ зеленіють луки й поля. Нехай майбутнє наших дітей буде світлим, а не закуреним попелом.

Не пали! Бо коли горить трава, згорає не тільки вона – згорає надія на життя, яке могло б бути...

Анна Бондаренко
Гребінківська гімназія Гребінківської міської ради

Кожної осені, а інколи навіть і навесні, багато людей спалюють сухе листя, траву та різне сміття.

На перший погляд здається, що в цьому немає нічого поганого: люди просто прибирають свою територію та двір. Так робили здавна.

Але чи замислювалися ви, наскільки шкідливим це може бути?

Разом із цим сміттям гинуть корисні комахи. А коли підпалюють поля з сухою травою, то гинуть не лише комахи, а й тварини – зайці, їжаки, ховрахи, польові миші, а інколи навіть птахи.

Вони також хочуть жити, як і всі живі істоти. На жаль, не всі з них встигають утекти від полум'я.

Якщо говорити про шкоду для людей, то це насамперед забруднення повітря.

Під час спалювання сміття в повітря потрапляють шкідливі речовини – чадний газ, канцерогени та важкі метали. Це дуже небезпечно, адже цими речовинами потім дихають і дорослі, і діти. Канцерогени – це речовини, які можуть викликати рак або сприяти його розвитку. Вони діють на клітини організму так, що ті починають ділитися неправильно й утворюють пухлини. Тому важливо, щоб ці речовини не потрапляли в повітря.

Існує безліч безпечніших способів утилізації відходів. Наприклад, компостування – дуже хороший, безпечний і корисний для землі спосіб.

Перегниваючи, відходи утворюють природні добрива, які збагачують ґрунт.

Є багато способів прибрати сміття, не завдаючи шкоди природі, але, на мою думку, саме компостування – найкраще рішення.

Замість того, щоб палити, ми можемо допомагати нашій землі й природі.

Обирай допомогу природі, а не її руйнування!

Думай про майбутнє – якщо хочеш дихати свіжим повітрям!

Надія Борківець

Котелевський опорний ліцей №1 імені С.А. Ковпака

Село жило своїм звичним ритмом, повільно рухаючись між сезонами та порами року, не втрачаючи своїх звичок. Воно намагалося швидше за всіх посадити городи (навіть якщо синоптики передбачали весняний сніг), швидше за всіх робило закрутки і бажано банок теж побільше, бо менше сотні вже вважалося ледь не нахабством. Але я вам сьогодні оповім про іншу, не схожу на інші звичку Села.

Бувало, вийде Село на поріг ранком, сьорбне кави, вдихне на повні груди повітря й скаже:

– Не зрозуміти цього містянам, бо що не кажи, краще за чисте сільське повітря немає нічого...

А по тих словах увечері іде палити траву чи ще якийсь непотріб, огортаючи димом усі свої околиці. Певно, в кожного вже могла зародитися ненависть до Села за таку забавку, та бачте, кожне бавиться по-своєму: в непотрібних місцях будують свинокомплекс, а потім п'ють воду, куди ллються відходи; викидають в смітники цуценят та кошенят, а потім в соцмережах закликають брати нещасних тваринок в сім'ї.

Наша героїня, що її Ганною звуть, побувавши усюди й усього побачивши, для себе вирішила (не знаючи про дикунську справу Села), що для неї, як для людини з ветеринарною освітою, Село буде найкращим другом. Придбала недорого невеличку, але чепурну оселю. Тепло прийняли нову жительку, бо та роботу любила, тварин знала добре та віталася з усіма. А сама Ганна (з діда-прадіда міська людина) повірити не могла у таку чистоту села. Приїхавши туди ранньою весною після важких стосунків з одним парубком, вона відразу взялась за город і третьою (!) обсадила усе. То село так раділо цьому, що дівчина відразу стала своєю, і в кожній оселі її радо вітали. А коли вбралася якась хвороба до кролів, і Ганна всіх порятувала, то стала місцевою героїнею.

Повільно й натхненно тягнулися дні аж до самої осені, до часу, коли Ганна дізналася дивну традицію Села. І зробилося їй гидко від диму, і страшно, бо горіло все: і листя, і стерня, і копиці сіна, і дерева – Село палило маску привітності.

Весь сезон боролася Ганна з тією напастю. І що тільки не говорила: і про бідних пташок, які живуть в очеретах і сердешні горять від того вогню; і про ризики пожеж для осель та лісу, що темною стіною стояв на околиці Села, і про вигоду з того компосту, що вона сама робила і готова була навчити односельців. Говорила і про мораль, і сміялася з байки про “сільське повітря”. Але... Село нічого не приймало, і було воно задоволене багатьма роками установленим порядком.

Так з того часу не один рік линув у небуття, і щосезону Ганна вигадувала все нові й нові способи боротьби. Було колись поставила при дорозі знак, на якому написала: “НЕ ПАЛИ”, щоправда, дець трічі дітвора той знак таки підпалювала, та вона ставила знов. Було, ходила по селу з хати в хату, розповідаючи про шкоду паління сухостою, та малеча показувала язика, а дорослі посміхалися і кивали головами, не беручи до уваги жодного слова.

За той час її город став найродючішим, і, бувало, приходило до неї Село подивитися на картоплю й буряки, бо не вірило, що вона не хімією піддобрює, а тим компостом, що сама з решток зробила. Результат бачили, але змиритися з цим не могли, бо сірником було легше вирішити проблему.

Так і зародилася ще одна звичка Села: ігнорувати Ганну, підпалювати увечері, коли дівчина вже заходила до оселі і не бачила вогню на околиці.

Так і протікало нове життя Села аж до одного трагічного випадку. Мало Село поле, на якому косило траву на сіно, бо кожен двір тримав не одну корову чи бичка. Того року було сухе літо, і сіна гарного не вийшло, а те що скосили, раптом намочив дощ, і воно попірило.

Тож зібралось всеньке Село те сіно згрібати в купу та звично палити. І допоки Село робило ту чорну справу, діти, яких залишили в одній з хатин на околиці, повечерявши, полягали спати, бо знали, що батьки зайняті «важливою справою». А на ту «розвагу» пішли всі його мешканці, бо сіна було чималенько.

Зробили так, як і планувалось: Село сіна назгрібало велику купу (бо більша гарніше горіти буде) і давай палить. До сінокошу впритул підходив очерет. А далі були людські городи й оселі.

Певно, уважний читач має здогадку про подальші події, та дозвольте мені розпочате дорозповісти.

Селу дуже швидко набридло дивитись, як горить величезна копиця сіна, і воно пішло у видолинок підвечеряти. Почалося чаркування, голосні розмови, а згодом і веселі співи. Село зовсім забуло про вогонь.

А зла вогненна хмара собі все пожирала й до пекла несла, палала, скреготіла, димом плювалась і все до чорної землі з'їдала. Недовго на місці стояла і пішла вона по вітру в очерети. Горіло все аж до води, горіли всі, хто там жив, а ті, втративши дім, тікали, паленими крильми махали у спробі злетіти. І так дійшла вона до городів, на яких було сухе бадилля, а потім взялося за крайню оселю, де спали дітлахи.

Ганна лаштувалася вже лягти спати, та раптом у шибці промайнули язики полум'я. Здригнулась вона і вся затряслась. Першим ділом подзвонила в 101, кричала, хрипіла і їх підганяла, як сама могла. Та виявилось, паління – то звичка не лише її села. Пожежники клялись, що відразу приїдуть, як буде змога, бо горить в сусідньому селі ліс і хати ...

Ганна вибігла надвір і подалася до свого хліва, щоб живність урятувати. Та раптом зір її упав на сусідську хату: вона горіла, як смолокип, червоні язики вже чесали дерево в її саду. Кинулась Ганна туди, та від страху не знала що робити. Взяла відро, щоб набрати з колодязя води, але вогонь швидко відрізав шлях до неї. Раптом побачила заплакані личка, що розпачливо дивилися на неї у вікно, і чимдуж побігла туди. Вогонь осо-ось добереться до вікна, вже дітей майже не видно через густий дим. Ганна щосили вдарила плечем по склу і відчула, як тепла кров побігла цівкою по руці. Простягла руки в чорне марево і почала по одному висаджувати дітей на землю. Вони, як мишенята, розбігалися подалі від хати.

Скільки дітей було в хаті, Ганна не знала, але побачила, що червоненька сукенка виглядає з-під ліжка. Вогонь лоскотав Ганні п'яти та, ніби знущаючись, скреготів, плювався димом і палив обличчя. Стрибнувши на підлогу, вона вже навпомацки почала шукати дитину. Намацала ніжку і почула тихий стогін. – Жива,- промайнула радісна думка. Підхопивши маля на руки, швидко пересадила його за вікно. Сама хотіла вилазити, як раптом на неї впала стеля...

Скінчило Село вечеряти і верталось до своїх осель. Як раптом йому назустріч почали бігти діти – перелякані, замурзані, кричали про якусь тітку, що згоріла в хаті. Побігло Село вогонь гасити, а разом з ними і пожежники підоспіли.

Ганну знайшли швидко. Її придавив сволок, а вогонь не встиг зробити свою чорну справу. Пізніше в довідці напишуть: «Опіки ніг, рук, голови та спини третього ступеня призвели до смерті внаслідок больового шоку.»

Насипало Село високу могилу, пам'ятника їй встановило, медаллю посмертно нагородило. Пройшов рік з дня її смерті, і Село на кожному кутку поставило знак «НЕ ПАЛИ» і, якщо вам буде від того радісно, більше вогню не розводило.

Пройшло ще років з п'ять, і кожна дитина в школі не раз почула цю історію і знає її напам'ять. Шкода тільки, що діти вчаться не на словах, а на жахливих реальних прикладах.

Ще через десять років Село збере рекордні врожаї. Кореспондент із столиці запитає мешканців:

– Чув, у вас село за врожаєм найкраще, кажуть, компосту багато вносите. З чого ж ви його робите?

А Село йому в відповідь: «Не пали...»

Владислав Пономаренко

Кобеляцький ліцей № 2 імені Олеся Гончара Кобеляцької міської ради Полтавської області

Вогонь знищує швидко. Життя відновлюється повільно

Коли полум'я біжить сухою травою, здається, що то лише мить. Та в цій миті гине цілий світ: маленьке гніздо жайворонка, схованка їжачка, комашка, що тільки народилася. Для нас це — сухостій, а для них це — життя. Ми часто думаємо: «Спалимо — і буде чисто». Але чистоти не буде. Замість квітів і трав на землі залишається чорний попіл, а в повітрі — гіркий дим. Він не просто пахне неприємно. Він — отрута. У ньому чадний газ, важкі метали, мікрочастинки, які проникають у наші легені й осідають там назавжди. Ми вдихаємо дим — і шкодимо собі, своїм дітям, своїм батькам. Природа не може втекти. Вона не може сказати: «Мені боляче». Вона мовчить, але показує — вигоранням, виснаженням, пусткою. Ми самі створюємо пустелю на місці зелених полів. І водночас ми самі першими страждаємо від цієї пустелі.

Кожен сірник у руці — це вибір. Вибір між чорним попелом і зеленою весною. Між хворим повітрям і чистим диханням. Між байдужістю й відповідальністю.

«Не пали!» — це не просто заборона. Це заклик жити. Це прохання землі й попередження для людини. Бо коли згорає трава, згорає і частина нашого майбутнього.

Зупинимо вогонь сьогодні — щоб завтра над полями знову співали пташки, а ми могли дихати вільно.

Коли земля плаче

Я люблю весну. Люблю, коли з-під снігу пробивається перша трава, коли пташки співають так голосно, ніби хочуть розбудити все навколо. Але є те, що може знищити цю красу за кілька хвилин – вогонь.

Не раз бачила, як горить поле. Спочатку це здається красивим: червоні язички полум'я біжать сухою травою. Та вже за хвилину над землею піднімається чорний дим, від якого важко дихати. Очі печуть, у горлі дере, і навіть повітря стає гірким.

Думаю: а що відчуває в цей час маленький їжачок, який спить під кущем? Або пташка, що вже встигла збудувати гніздо? Їм страшніше в сто разів, ніж мені. Вони ж не можуть утекти далеко. Моя бабуся колись сказала: «Хто палить траву, той палить своє майбутнє». Тоді я не зовсім зрозуміла ці слова. А тепер знаю: після вогню земля довго не може відновитися, і на ній росте лише бур'ян. А ще цей дим потрапляє в наші легені. Ми самі труїмо себе. Я мрію, щоб люди перестали палити траву. Щоб весною над полями літали жайворонки, а не клубочився дим. Щоб земля сміялася зеленню, а не плакала попелом. Може, я ще дитина, але добре розумію: природа – наш дім. І якщо ми будемо його нищити, то залишимося без дому.

Тож я теж хочу сказати: «Не пали!»

Михайло Гур'янов

КЗ «Полтавська загальноосвітня школа I-III ступенів № 20 ім. Бориса Серги»

Не пали сухостій!
Збережи життя у забутих стеблах!

Весна. Природа прокидається від зимового сну, наповнюючи повітря свіжими ароматами та новими надіями. Саме в цей час, коли сонце щедро зігріває землю, а в душах людей панує передчуття тепла, ми часто стаємо свідками ганебного, руйнівного явища – підпалу сухої трави. Дим, що клубами підіймається в небо, є не лише знаком безвідповідальності та неповаги до природи, але й символом знищеного життя. Це акт, що перетворює потенційну колиску для нового покоління на безплідну, чорну пустелю. І хоча багато хто вважає, що випалювання сухоостою – це просто «прибирання» території, насправді це варварство, яке має далекосяжні наслідки, про які ми часто навіть не замислюємося.

Один із найважливіших аспектів, який ми втрачаємо, спалюючи сухостій, – це унікальна екосистема, що ховається в цих, здавалося б, мертвих стеблах. Засохлі торішні рослини – це не просто сміття, а справжній будинок, притулок і зимова колиска для тисяч живих істот. Саме в цих, на перший погляд, непримітних стеблах і суцвіттях знаходять собі прихисток на зиму численні види комах. Бджоли, джмелі, метелики – ці комахи не лише прикрашають наш світ, але й виконують критично важливі функції, такі як запилення. Без їхньої невтомної праці неможливе існування більшості рослин, від яких залежить наше харчування. Личинки метеликів-біланів, капустянок, совок, а також жуки-сонечка, які є природними ворогами шкідників, проводять зиму, сховавшись у ґрунті під шаром сухої трави або безпосередньо в ній.

Але, мабуть, найяскравішим прикладом зимуючих у сухоостої комах є сонечка. Ці маленькі, яскраві жучки, які є символом удачі та захисту, є надзвичайно корисними для сільського господарства. Вони активно поїдають попелицю, щитівку та інших шкідників, захищаючи наші сади та городи від нашествия. Взимку сонечка збираються великими групами і ховаються в укриттях, зокрема, під шаром сухої трави. Підпалюючи сухостій, ми не лише знищуємо їхні сховища, а й прирікаємо їх на неминучу смерть. Це призводить до різкого зменшення їхньої популяції, що, в свою чергу, спричиняє масове розмноження шкідників, з якими нам доводиться боротися, застосовуючи хімічні засоби. Коло замикається: ми палимо, щоб «прибрати», але в результаті створюємо ще більше проблем для себе.

Підпал сухоостою – це також злочин проти інших живих істот. У вогні гинуть не лише комахи, а й дрібні тварини: їжаки, плазуни, дрібні гризуни. Птахи, що повертаються з вирію і ще не встигли звити гнізда, залишаються без місця для проживання та харчування. Вогонь не вибирає, він нищить усе на своєму шляху: рослини, які ще не встигли дати нові пагони, молоді дерева, що

виросли біля узбіччя. Навіть ґрунт, який є основою всього життя, страждає від вогню. Він втрачає родючість, мікроорганізми, які роблять його живим, гинуть. Замість квітучої, родючої землі ми отримуємо чорну, безжиттєву поверхню, яка після першого ж дощу перетворюється на брудне болото.

Крім того, підпали сухостою є однією з головних причин лісових пожеж. Зазвичай такі пожежі починаються з невеликого осередку, що швидко поширюється на більші території, охоплюючи лісові масиви та навіть житлові будинки. Щороку ми стаємо свідками жахливих наслідків таких пожеж, коли гинуть люди, тварини, знищуються цілі населені пункти. Причиною цього часто є лише одна іскра, кинута в суху траву.

Таким чином, сухостій – це не просто безжиттєві рештки рослин. Це унікальний екоресурс, що забезпечує життя і захист для багатьох видів живих істот, особливо взимку. Його випалювання – це не лише вандалізм, а й злочин проти природи, проти власного майбутнього. Замість того, щоб палити, ми повинні вчитися жити в гармонії з природою, розуміючи, що кожна травинка, кожна комаха має своє місце і виконує свою роль у великій, складній системі, що називається екосистемою. Збереження сухостою – це не лише прояв відповідальності, а й розуміння, що наше благополуччя нерозривно пов'язане з благополуччям навколишнього світу. Ми повинні навчитися цінувати кожен куточок природи, бо тільки так ми зможемо зберегти її для майбутніх поколінь.

Дар'я Білокобильська

Градизький ліцей імені Героя України Олександра Білаша

П'ять років тому якогось вечора я сиділа зі своєю прабабусею в її кімнаті. Глянувши у вікно, я побачила великий червоний місяць. Я не могла відірвати від нього очей, він мене зачаровував своєю красою. Бабуся повернулася до мене і загадково промовила: «Цей місяць колись назвали кровавим». Тоді я і почула легенду про кровавий місяць.

Було це дуже давно, коли наша земля стогнала від навали монголів. Наприкінці осені у місто уже ввійшли вороги. Вони спалювали все, що їм траплялось на очі. Люди тікали, а того, хто не встигав, забирали в полон. На околиці міста стояла маленька похилена хатинка. Не зглянулись і над нею загарбники. Коли охопило хатину полум'я, вийшла з неї сива жінка, одягнена у довгу сукню з вишитими рукавами. Поглянула вона на кривдників і почала щось шепотіти, а потім підняла голову і сказала:

– Нехай кожного року в цей день сходить такий же кровавий місяць і губить душі тих, хто карає вогнем невинних і слабших.

Сказавши це, зайшла вона у охоплену полум'ям хатину та й згоріла заживо. Посміялись вороги над тими словами.

Рівно через рік, коли місяць ніби знову наповнився кров'ю, двоє місцевих хлопців прийшли до лісу на полювання. Багато набили вони дичини. Не пожаліли вони ні маленьких зайченят, ні косулі, яка захищала своїх діток. Вирішили хлопці розпалити багаття, щоб приготувати собі вечерю. Назбирали сухого осіннього листя. В цей час на небі з'явився місяць, точнісінько такий же як рік назад. Залюбувались ним хлопці:

– Який сьогодні червоний місяць, – мовив перший.

– Майже чарівний, – прошепотів другий.

Сиділи хлопці, ніби зачаровані, дивилися на місяць то на небі, то на його віддзеркалення у воді. Раптом, ніби з вогню з'явилася жіноча постать. Постать тієї сивочолої жінки, яка згоріла заживо у своїй хатині. Одному здалося, що манить вона його до лісу, а іншого до берега річки. Знайшли тіла хлопців наступного дня і ніхто не знає, що ж з ними сталося.

– То може це був якийсь нещасний випадок, – запитала я бабусю.

– Кожного року, коли з'являється червоний місяць, хтось помирає біля багаття, – почула я відповідь бабусі.

Проїшли роки. Моєї бабусі вже давно немає. Та якось я згадала легенду, яку вона мені розповідала. І попросила батьків поїхати зі мною до бабусиної домівки. Приїхали ми з батьками на моїх канікулах в рідне село. Все було тут таке рідне, пахло дитинством. Прилягла я на ліжко бабусі із вишитими подушками. І о, чудо! У віконце заглядав величезний червоний місяць, як і багато років тому. «Невже знову щось станеться», – промайнула у мене думка. І тут до мене зайшли друзі мого дитинства, які дізналися про мій приїзд. Вони були одягнені по-похідному, з наплічниками на спинах. Запропонували мені піти разом з ними до лісу, посидіти біля багаття, поспівати пісень. Я не могла їм відмовити, вони були такі веселі і раді мені. І ми всі разом рушили до лісу. Знайшли галявину, наносили сухих дрівцят, розклали багаття. Але спочатку ми розчистили місце для нього від сухої трави листя й моху, а дерева були далеко від нашого вогнища. Хлопці з річки принесли води на випадок швидкого гасіння багаття. Ми співали пісень тих, що в дитинстві, згадували смішні пригоди, що з нами траплялися. Всім було весело та тільки не мені. Наді мною

висів цей страшний місяць, як пательня, я все чекала, що з нашого вогнища з'явиться сивочола жінка із бабусиної легенди. Та розповідати про це я не стала нікому. Можливо тому, щоб не псувати такий гарний вечір, а можливо тому, що боялася, щоб з мене не сміялися мої друзі. І ось налетів величезний вітер. Наш вогонь затремтів, ніби живий. «Почалось», – подумала я. Та жаринки, які вилітали з нього летіли прямісінько в річку. Друзі мої й про близькість водойми потурбувалися, вибираючи місце для багаття. А вітер все збільшувався і збільшувався. Стало холодно. Вирішили повертатися додому. Ми гарненько залили багаття уже набраною водою. Хлопці наполягали, щоб дівчата поверталися першими, а вони залишаться, поки не стане жодної жаринки. Я і мої подруги заперечили їм і повернулися у село всі разом.

Наступного ранку я з батьками поверталася до міста. Друзі прийшли мене провести. Всі були здорові і веселі. А я була щаслива від того, що мої очікування страшного покарання кровавого місяця не здійснилися.

Легенда залишилася в минулому, а я зрозуміла, як важливо правильно вибрати місце для розведення багаття в лісі і дотримуватися всіх правил безпеки при його гасінні. Я дуже вдячна друзям за цей урок.

Захар Даценко

Кобеляцький ліцей № 2 імені Олеся Гончара Кобеляцької міської ради Полтавської області

Вогонь. Він одночасно – друг і ворог. Він здатен дарувати тепло в холодну ніч, але в одну мить може знищити життя, яке народжувалося віками. Під його хижим подихом згорає не лише суха трава, а й надія на нову весну. Що ми палимо, коли підносимо сірник до стерні? Лише залишки торішнього бур'яну? Ні. Ми палимо домівку їжаків, які не встигли прокинутися від зимового сну. Ми палимо крихітні крила метелика, що мав прикрасити літо. Ми палимо дихання землі. Чи має право людина, яка називає себе «царем природи», поводитися як її кат? Невже нам так важко збагнути просту істину: кожна травинка, кожна билинка, кожна жива істота є ниточкою великого полотна життя? Вирви одну – й уся тканина світу починає руйнуватися. Коли ми підпалюємо поле, земля стогне. Вона чорніє від болю й вкривається попелом, який замість родючості приносить виснаження. Дим, що здіймається у небо, – то не лише запах горілого бур'яну. То крик природи, яку душать байдужість і безвідповідальність. Світ, у якому ми хочемо жити завтра, починається з наших вчинків сьогодні. Якщо ми хочемо бачити зелені поля замість випаленої пустки – маємо зупинитися. Якщо прагнемо, щоб діти бачили метеликів, а не лиш обвуглені пеньки, – маємо змінитися.

«Не пали!» – це не просто заклик. Це молитва землі. Це голос кожної істоти, що не може захистити себе від людської недбалості. Це нагадування, що справжня сила – не в сірнику, а в умінні берегти.

Майбутнє починається з одного нашого рішення. І нехай воно буде правильним.

Сучасний світ розвивається швидким темпом. З кожним роком з'являються нові технології, зростає виробництво, збільшується кількість транспорту. І водночас із цим зростає й навантаження на природу. Людська діяльність дедалі частіше призводить до забруднення навколишнього середовища, яке вже сьогодні стає проблемою номер один для всього людства. Серед найбільш поширених чинників забруднення можна назвати промислові викиди, спалювання листя, тютюновий дим, вихлопні гази автомобілів. Здавалося б, це речі, які давно стали звичними, буденними. Та якщо вдуматися, то кожна із цих дій завдає серйозної шкоди і природі, і людині. Насамперед, промислові підприємства щодня викидають у повітря величезну кількість газів. Вони не зникають безслідно – осідають у ґрунті, потрапляють у воду, накопичуються в організмах живих істот. Те, що людина вважає «прогресом», часто обертається проти неї ж самої. Чи можемо ми назвати розвитком те, що руйнує основу життя?

Не менш небезпечним є тютюновий дим. Зазвичай про нього говорять у контексті шкоди для здоров'я: куріння шкодить серцю, легеням, нервовій системі. Але мало хто замислюється, що мільярди сигарет, які щодня згорають у світі, також отруюють атмосферу. Дим, що здіймається над запаленою сигаретою, – це ще одна порція отрути, яка осідає в повітрі й робить його менш чистим для всіх.

А вихлопні гази автомобілів? Вони непомітні, але небезпечні. Маленькі часточки, що виходять із двигуна, осідають у легенях людини, проникають у ґрунт і воду, насичують середовище токсинами. Місто, переповнене транспортом, поступово перетворюється на пастку, де чисте повітря стає розкішшю.

І, нарешті, звичка спалювати сухе листя восени. Багатьом здається, що це швидкий і зручний спосіб прибрати подвір'я. Та насправді з димом у повітря потрапляють небезпечні сполуки, які подразнюють дихальні шляхи, провокують хвороби й шкодять екосистемам. Це той випадок, коли бажання «легше й швидше» обертається бідою для довкілля.

Отже, навіть звичні для нас речі — спалити листя чи поїхати кілька кілометрів на машині – насправді шкодять значно більше, ніж ми уявляємо. Вони завдають удару не лише природі, а й нам самим, адже ми – частина цієї природи. Якщо вона хворіє, то хворіємо й ми.

Саме тому сьогодні так важливо усвідомити: ми відповідальні за світ, у якому живемо. Не маємо права руйнувати те, що дає нам життя. Чисте повітря, блакитне небо, родючі ґрунти – це наш спільний скарб, який треба берегти щодня.

Відмова від паління, екологічно свідоме ставлення до довкілля, готовність змінювати власні звички – це кроки, які кожен може зробити. І тоді всі разом зможемо зберегти природу такою, якою вона має бути: чистою, живою, щедрою.

Не пали листя. Не пали життя. Бережи його – і для себе, і для тих, хто прийде після нас.

Анна Кравченко

Опорний заклад «Ромоданівський ліцей імені братів Городніченків»

Заборона паління сміття

Щороку восени у багатьох містах і селах можна побачити, як люди палять сухе листя або різний непотріб. Вони вважають це швидким і зручним способом позбутися відходів, навіть не замислюючись про шкоду. Та насправді спалювання сміття і листя є небезпечним для здоров'я, довкілля і навіть життя людей. Саме сьогодні в Україні це заборонено законом, і така заборона є надзвичайно важлива. Дим від паленого сміття та листя негативно впливає на людину. Медики кажуть, вдихання такого диму може спричинити головний біль, алергію, астму, бронхіт або погіршення імунітету.

Але ще є одна проблема – пожежна безпека. Сухе листя і трава займаються дуже швидко, й вогонь може поширитися на ліси або будинки.

На природних ділянках і газонах вогонь знищує насіння і коріння трав'янистих рослин, пошкоджує нижні частини дерев і кущів та верхні частини їх коріння.

При спалюванні трави на присадибних ділянках або стерні на фермерських полях виникає загроза перекидання вогню на природні ділянки, що веде в свою чергу до порушення законодавства і знищення диких рослин та тварин. Саме із спалювання стерні на полях починається більшість степових пожеж.

Чисте довкілля починається з відповідальності кожної людини. І якщо ми хочемо дихати свіжим повітрям, жити у здоровому середовищі й залишити після себе безпечну планету, ми повинні назавжди відмовитися від паління сміття й листя.

Щільний чорний дим від тління пластикового сміття містить канцерогенні поліциклічні вуглеводні. При горінні гуми, окрім згаданого, утворюються канцерогенна сажа і, сприяючи респіраторним захворюванням, оксиди сірки.

Постійно подразнений димом епітелій слизової оболонки дихальних шляхів не здатен протистояти мікробам.

Кожен із нас має розуміти, планета – це наш спільний дім. Якщо ми будемо безвідповідально палити сміття, то ми самі ж отруюватимемо наш власний дім, у якому доведеться жити нашим дітям. Замість диму та попелу ми повинні залишити по собі чисте повітря, зелені парки, гарні ліси. Це можливо лише тоді, коли суспільство усвідомить шкідливість паління сміття та остаточно відмовитися від цієї поганої звички.

Отже, заборона паління сміття є нагальною потребою сучасності. Вона має не лише економічне та моральне значення. Це – питання нашого здоров'я, безпеки і культури. Кожна людина, яка відмовилася від паління сміття, робить крок до чистішого майбутнього для нас.

Чому не можна палити суху траву

Кожної весни та восени ми часто бачимо, як десь біля поля, в садку чи на узліссі горить суха трава. Дехто вважає, що таким чином легше прибрати торішнє листя або стерню після збирання врожаю. Але насправді це дуже небезпечна й шкідлива звичка, яка приносить шкоду і природі, і людям.

Передусім, паління сухостою завдає величезної шкоди довкіллю. У сухій траві та листі зимують комахи, зокрема корисні – сонечка, жуки-землерийки, різні метелики. Вогонь знищує їхні домівки, а іноді й цілу популяцію. Так само втрачають свої сховки їжаки, жаби та пташки, які ховають гнізда у траві. Усього за кілька хвилин полум'я знищує те, що природа створювала роками.

Крім цього, підпалена трава легко може перекинутися на дерева чи навіть на будинки. Достатньо сильного вітру – і невелике багаття перетворюється на справжню пожежу. Такі випадки, на жаль, трапляються щороку. У результаті люди втрачають свої господарства, ліси вигоряють на десятки гектарів, а гасіння пожежі вимагає величезних зусиль рятувальників.

Ще одне лихо від підпалів – це дим. Він дуже шкідливий для здоров'я. У диму містяться небезпечні речовини, які потрапляють у наші легені. Люди, які живуть поблизу місць, де палять траву, дихають отруйним повітрям. Для дітей, людей похилого віку та тих, хто має проблеми із серцем чи легенями, такий дим може бути справжньою загрозою.

Часто підпалюючи сухостій, люди навіть не замислюються, що шкодять самим собі. Вони втрачають родючий шар ґрунту, адже від вогню земля виснажується, стає менш придатною для вирощування рослин. Натомість краще компостувати листя й траву – тоді з часом утворюється природне добриво, яке збагачує ґрунт.

Мені здається, що палити суху траву – це не лише безвідповідально, а й несправедливо. Бо від цього страждають не лише ті, хто підпалює, а й усі навколо – сусіди, тварини, навіть майбутні покоління. Ми ж хочемо жити у світі, де чисте повітря, зелені ліси і спокійні, безпечні поля.

Отже, не можна палити сухостій, бо це шкодить природі, знищує тварин, забруднює повітря й може призвести до великих пожеж. Кожен із нас має пам'ятати: Земля – наш спільний дім, і від нас залежить, якою вона буде завтра. Якщо ми навчимося берегти природу від таких бездумних вчинків, то зможемо залишити після себе красивий, зелений і безпечний світ

Вікторія Скороход

Градизький ліцей імені Героя України Олександра Білаша

Не пали ліс!

Ранок у селі починався спокійно. Сонце ще тільки-но пробивалося крізь густий туман, що огортав городи та лісосмугу. Здавалося, світ стоїть на межі сну й пробудження, коли все ще може бути чистим і незайманим. Федір прокинувся раніше за всіх. Хлопчикові подобалося гуляти серед саду, де під ногами хрустке жовте листя нагадувало про осінь, що поступово брала своє.

Він збирав каштани, складав їх у кишеню й будував із них фортеці. Та ось раптом повітря стало важким. У носі защипало, у горлі запекло. Хлопець підняв голову й побачив : над сусіднім двором здіймався чорний дим.

– Знову! – сердито вигукнула бабуся, що вийшла з відром до колодязя. – Скільки разів казати людям: не палить те листя!

Федір не вагаючись побіг до дороги. Там стояв дід Петро. Його зморшквате лице було спокійне, він поволі роздував вогнище, підкидаючи в нього суху траву.

– Діду, ви що робите?! – вигукнув хлопчик. – Це ж небезпечно!

– Та нічого не буде, – буркнув старий. – Так здавна робили. Попіл удобристь землю, і все буде, як слід. Я ж хочу як краще!

– Але ж закон забороняє! І в школі казали: через такий вогонь горять ліси!

– Хм, – усміхнувся дід. – Ти ще малий, аби мене повчати, бо такі великі справи не дітям судити, та й взагалі, в школі вам що завгодно можуть сказати.

Та саме в цей момент подув сильний вітер. Іскра вихопилася з вогнища й упала в суху траву біля кущів. Усе спалахнуло миттєво. Полум'я рвонулося вбік, підбираючись ближче до лісу.

– Потрібна вода! – закричав Федір, але його голос потонував у гулі вітру й потріскуванні вогню.

Побігли сусіди, жінки з відрами, чоловіки з граблями. Всі кидалися до вогню, намагаючись зупинити його, але він тікав, розростаючись, наче живий. Вітер підхоплював палаюче листя й заносив його все далі.

У лісі здійснювся тріск – загорілися крони дерев. Птахи злякано вилітали з гнізд, деякі падали прямо у вогонь. Зайці, їжаки, білки металися в пошуках порятунку. Кожна секунда здавалася вічністю.

Федору здалося, що він чує стогін самого лісу. Немов дерева, які стояли тут десятки років, кричали від болю. У його уяві дуби й берези простягали гілки, благаючи про допомогу. І цей крик пронизував хлопчинове серце.

Нарешті приїхала пожежна машина. Люди з полегшенням відступили, але багато вже було втрачено. Дим стояв стіною, очі пекли від сліз, а над землею тягнувся запах гару. Ліс почорнів, уся його краса зникла під попелом.

Дід Петро сидів на землі, тремтячими руками стискав шапку. Його лице було сіре від попелу й сорому.

– Я ж... не хотів... – шепотів він. – Я ж думав... як завжди...

Голова сільради вийшов наперед. Його голос лунав різко й твердо:

– Ви бачите, що зробила одна купка трави й один сірник? Вигоріли гектари лісу, загинули птахи та звірі, ми всі були на межі біди. Закон забороняє палити суху рослинність, листя, сміття, стерню. Але закони мало що змінять, якщо ми самі не усвідомимо: вогонь – це загроза нашому життю.

Серед натовпу стояв Федір. Він тихо прошепотів:

– Ліс плакав сьогодні. І я запам'ятаю цей плач назавжди.

З того дня село змінилося. Люди почали збирати листя й складати його у компост, навчалися робити перегній, вивозили сміття організовано. І вже ніхто не наважувався підпалити суху траву. Коли хтось навіть думав про це, у пам'яті відразу спливала картина того страшного вогню й дитячий голос:

– Не пали ліс! Бо він живий.

Поліна Деркач

Шевченківський ЗЗСО I-III ступенів імені академіка В.О. Пащенко

2332 рік, люди живуть глибоко під землею. Через нестерпні умови клімату, які вони самі й створили масовим забрудненням атмосфери, палінням полів, листя та сміття. Таким чином температура на поверхні Землі дуже піднялася і почалися масові пожежі, внаслідок яких загинула основна маса тварин, вигоріли ліси...

Підземне місто Київ побудоване на основі метро і підземних катакомбів. 10- річний Микола живе в звичайній для того часу сім'ї, в підземній квартирі з мамою, татом та бабусею.

Понеділок, ранок перед школою. Миколка звичною для нього дорогою прямує до школи, але не через парк чи вулички, а по коридору підвалу, з якого де-не-де видніються невеличкі затоновані від згубного ультрафіолету вікна. Світла від вікон не вистачало, тому скрізь горіли лампи. На фоні гудуть фільтри повітря та вентилятори. Вони досить високо, але їхній гул все одно нагадує про минуле без підвалу.

Класи оформлені, як і колись: чотири парти в три ряди, але поверхи йдуть не вгору, а вниз (-1, -2, -3). Дітей та й людей стало не так багато, як раніше. Багато хто не витримав наслідків техногенної катастрофи, спричиненої забрудненням повітрям.

Переступивши поріг класу, Микола привітався до свого однокласника Андрія:

– Привіт!

– О, здоров, сідай до мене, Оленки сьогодні немає у школі, – запросив Андрій свого товариша, махнувши йому рукою у свій бік.

До кінця уроків вони сиділи разом, а після їх закінчення пішли вештатися металевими вулицями.

– Андрію, як гадаєш, ми зможемо вилізти на поверхню? Завжди хотів там походити по-нормальному, а не дивитися у високе темне вікно.

– Та що ти це собі придумав, опіків чи сонячного удару захотілося? – обурився Андрій.

– Я так і думав, що ти не захочеш, нумо хоча б вночі? – благав Микола.

– Ех, добре, – погодився хлопець.

Хлопці ще трішки потинялися вулицями та й розійшлися по домівках. Андрію хоч і не хотілося ризикували здоров'ям, але цікавість взяла верх, саме тому він погодився.

В той час, коли жили хлопці, на поверхню було дозволено виходити тільки взимку та вночі, але туди визирали тільки робочі, які лагодили фільтри, бо це було небезпечно. Люди продовжували викидати сміття та відходи різних заводів на поверхню землі, від цього ситуація тільки погіршувалася. Просто люди вже не бажали щось змінювати у своїй свідомості та й в екології планети теж. Вони просто будували краще життя всередині планети, хоча кращим його назвати важко.

Вночі Микола та Андрій зустрілися на підвальній дорозі, звісно дозволу батьків жоден з них не отримав.

– Привіт, – напівпошепки привітався Микола.

– Привіт, і куди нам іти?

– На вулиці Слов'янській є закинута приміщення працівників, що працюють на поверхні. Думаю: всередині є драбина.

– Ну пішли, раз уже вирішили.

Йшли вони майже годину, ніхто не чув їхніх розмов, бо майже всі люди спали, а гул вентиляторів перекривав їх шепіт. Коли вони нарешті дісталися до потрібного місця, то на свою радість побачили двері, що були відкриті.

– Миколо, слухай, можливо, там хтось є, якщо двері відчинені? – застережно запитав Андрій.

Він завжди був уважнішим та обережнішим за свого енергійного друга, якому подобалися пригоди.

– Та не переживай, все буде ок.

Микола навіть трохи роздратувався побоюваннями друга, відчинив двері, і вони з Андрієм тихо зайшли, зачинивши їх за собою.

– Тут така темрява, – сказав Микола та дістав з кишені штанів два невеликі ліхтарики.

– Дякую, – зрадів Андрій.

Коли хлопці увімкнули ліхтарики, побачили пусті кімнати, а в самому кінці високого коридору стару іржаву драбину, яка вела нагору.

– Головне, щоб не було як в тому фільмі, який мені бабуся показувала, – з сарказмом сказав Андрій.

– «Над безоднею»? – запитав Микола друга. І вони розсміялися з цього, хоча обом було дуже страшно.

– Та полізли вже! – покликав Микола і почав підійматися драбиною. Він трохи похитався і пострибав на ній, щоб перевірити чи безпечна, але вона виявилася напрочуд міцною. Тоді вже слідом почав лізти і Андрій. Коли вони майже долізли, Микола побачив металевий люк, який накривав вихід з їхнього міста в зовнішній світ.

– Андрію, тут люк. Я сам його не відкрию, стань на мою сходинку і допоможи мені.

Андрій став поряд і почав допомагати хлопцю. Вони довго тисли на металеву брилу, і врешті-решт вона піддалася і зрушила з місця. Поволі, але впевнено, вони відсунули її від отвору і вилізли на поверхню нічного світу. Перше, що вони відчували – це гарячий асфальт, який ще не встиг охолонути після спекотного дня, хоча й була середина осені.

– Вау, зорі! Я в захваті, Андрію, глянь! – з неймовірним захватом вигукнув Микола.

– Так, краса неймовірна, аж дух перехоплює!

Звісно, зоряне небо вже не виглядало так красиво, як раніше, через забруднене повітря. Та і зір у людей значно погіршився через постійне перебування під землею і погане освітлення. Хлопці закрили люк за собою та пішли гуляти по вулицях. Вони оглядали будівлі, кафе, перукарні, банкомати, залишки металевих лавок та дитячих майданчиків. Повітря було значно гіршим, ніж всередині.

– Я, звісно, знав, що тут таке повітря, але все одно сумно, – підмітив Андрій.

– Так, тут і задихнутися можна.

Вони ще певний час погуляли і пішли назад. Коли вже поверталися під землю і закривали люк, то почули внизу чоловічий голос. Це був охоронець, який уже знав, що хлопці були на поверхні і чекав, поки вони залізуть. Внизу, звісно, їм добре перепало: спочатку від охоронця, а потім вдома. Батьки були дуже засмучені бездумним вчинком хлопців.

Мама Миколи спочатку дуже плакала, а потім сказала:

– Ти міг заблукати там, впасти з драбини чи взагалі отруїтися тим жахливим повітрям. Що ти там забув? Тут краще та безпечніше.

– Ні! Там немає небезпеки. Якби людство раніше менше спалювало відходи, сміття та листя і отруювало повітря, то озоновий шар не зник би, і ми могли б спокійно собі жити на поверхні і радіти сонцю та природі.

Хлопець дуже засмутився і задумався про минуле та майбутнє. Невже ми завжди будемо жити тут, – запитав він у себе, – як ті кроти.

Таким чином, люди самі собі вирили так звану «підземну могилу» і нічого не хочуть змінювати.

В той момент у свідомості Миколи щось перевернулося, змінився він і його світосприйняття. В той момент у житті в нього з'явилася мета: вирости і переробити цю систему, щоб його покоління мало змогу вийти на поверхню і знову там жити, з вдячністю ставитися до планети, їсти органічну їжу, вирощену на полі, дихати чистим повітрям, радіти природі і вирощувати тварин, але вже не як господар, а як частина природи.

(Так Микола зрозумів помилку цілих поколінь, але щоб ми не жили за таким сценарієм, як в цій розповіді, потрібно думати зараз).

Не пали. Бережи. Захищай. Живи

Одним із найболючіших викликів сучасності є ставлення людини до природи. Ми звикли користуватися її дарами, але часто забуваємо про відповідальність перед нею. Одним із яскравих прикладів такої безвідповідальності є спалювання сухої рослинності, листя. Те, що іноді вважають «корисною традицією», насправді є небезпечним і згубним явищем як для довкілля, так і для здоров'я людини.

Передусім, вогонь нищить біорізноманіття. Разом із сухою травою згорають дрібні тварини, комахи, руйнуються природні ланцюги життя. Земля, яка мала б давати врожай, втрачає родючість, адже висока температура вбиває ґрунтові мікроорганізми. Таким чином, у короткостроковій перспективі людина нібито «прибирає територію», але в довгостроковій – позбавляє себе природного ресурсу.

Не менш небезпечним є і вплив на здоров'я. У диму від спалювання містяться токсичні речовини, які спричиняють захворювання органів дихання, серцево-судинні проблеми та алергії. Це особливо загрозливо для дітей, літніх людей та тих, хто має хронічні недуги. Таким чином, кожне багаття шкодить не лише довкіллю, а й самому суспільству.

Крім того, неконтрольоване спалювання може перерости у масштабну пожежу, яка знищить цілі поля, ліси чи навіть населені пункти. Україна вже має трагічний досвід таких катастроф, тож ігнорувати цю небезпеку означає повторювати помилки минулого.

У сучасному світі, де екологічні проблеми стають дедалі гострішими, ми маємо змінювати власні звички й формувати нову культуру відповідальності. Відмова від спалювання сухої рослинності – це простий, але водночас потужний крок до збереження природи. Це прояв свідомості, який показує, що ми дбаємо не лише про власний добробут, а й про майбутнє наступних поколінь.

Не палити – означає поважати життя у всіх його формах. Це – вибір на користь чистого повітря, здоров'я та безпеки. Це – доказ зрілості суспільства, яке усвідомлює цінність довкілля.

Анна Дяченко

Великобудищанський ліцей Великобудищанської сільської ради

Україна починається з природи

Одвічне, як світ, і завжди хвилююче питання: із чого починається Батьківщина? Із маминої пісні, з рідного порога, з батьківської хати... Усе це так, проте не останнє, якщо не найперше місце, я вважаю, належить природі. Охороняти природу – значить, охороняти рідну землю, дбати про Україну. Недарма говорять: «Земля – наша мати, всіх годує». На мою думку, у цьому відбито ставлення українського народу не тільки до землі, а взагалі до всього довкілля: рослин, тварин, до річок і степів, до підземних багатств, повітря тощо. Щиро шануючи все це, навіть складаючи певні ритуали, присвячені життю довкілля, наш народ доводить свою невід'ємність від природи, залежність від неї. Але разом з тим, чому у нашому суспільстві, як і взагалі на всій Землі, так гостро постає проблема екологічного захисту, стрімко зростає інтерес до екологічних питань? Усе тривожнішою стає інформація про забруднення довкілля.

Питання порятунку Землі висувається на перший план людських турбот: діють Програми різного рівня, контролюється ступінь забруднення біосфери відходами виробництва, сміттям, проводяться оздоровчо-гігієнічні заходи, поглиблюється наукова і просвітницька робота з екології, але проблеми не зникають.

Я вважаю, що їх стане менше лише тоді, коли кожен з нас задумається над цим.

Перше, з чого варто почати: зі свідомості кожного. Звісно, на збереження навколишнього середовища впливає багато чинників. Ми ж зупинимось на палінні.

Прикро, що люди не розуміють, якої шкоди наносять довкіллю саме цим процесом. Ще не встигла осінь поцілувати літо, ще повністю не вступила у свої права, як уже село окутане димовою завісою: палять сміття, сухостої, картоплиння тощо. «Останніми роками спалювання стерні, сухої трави, рослинних залишків, побутового сміття перетворилося на справжнє екологічне лихо», - зазначає С.Паляниця, колишній начальник відділу агропромислового розвитку Гадяцької РДА.

По-друге, почасти можна почути: «Спалю суху траву чи бур'ян – буде піддобрення. На той рік погустішає сінокіс чи покращиться урожай». Здавалося б, усе нормально. Але це не так. Це нереальні твердження. Коли спалюється сухостій, то гине вся мікрофлора, що зазвичай бере участь у важливих біологічних процесах. А земляний родючий покрив, на якому спалюють траву, відновлюється лише через 5-6 років. Позаяк після стерилізації ґрунту, внаслідок спалювання стерні, відбувається активізація заселення цієї його частини мікроорганізмами, адже через відсутність органічної маси, що була знищена при спалюванні стерні, мікроорганізми розпочинають активно використовувати ґумус для підтримки своїх життєвих процесів, що призводить до його знищення і втрати родючості. Тож запам'ятайте: спалювання опалого листя, залишків рослинності не підвищує родючості ґрунтів!

А скільки шкоди приносить паління фауни і флори?! З боєм згадую повідомлення учительки на гуртку про те, як тікали від пожежі бобри, їжаки, як кричали птахи, покидаючи свої гнізда (а можливо, і маленьких діток) після підпалу луків, вогонь з яких перекинувся на річкову рослинність. Чиясь недбалість, халатність, бездумність призводить до катастрофи: пошкоджуються пожезахисні лісові смуги, виникають великі пожежі в лісових масивах, існує загроза загоряння житлових будинків.

По-третє, не всі законослухняні, бо не дотримуються виконання ст.27 Закону України «Про рослинний світ» та ст. 39. Закону України «Про тваринний світ». Спалювання приносить матеріальні збитки, завдає шкоди не лише рослинності і тваринності – довкіллю взагалі, а від цього страждають і люди. Адже дим надзвичайно шкідливий для здоров'я: викликає ракові захворювання, хвороби легень, бронхіальну астму, алергічний риніт, хронічний ларингіт, пневмонії тощо.

За самовільне неконтрольоване випалювання сухої рослинності загрожує адміністративна відповідальність – накладається штраф. Та люди все одно порушують закони, ніяк не думають про збереження довкілля для майбутніх поколінь.

По-четверте, на мою думку, слід активніше проводити просвітницьку роботу. Крім уроків, які будуть у мене в 10-11 класі, у нашому закладі діють два гуртки, які дотичні до екології. Я їх відвідую. Беремо участь у різних конкурсах, акціях, адже пам'ятаємо, що природа – наш спільний дім, і ми маємо його оберігати. Адже зараз і так війна знищує все: безмежні лани пшениці, ліси, ріки, різні природоохоронні об'єкти, села, міста. тощо. Постійні бомбардування та обстріли, підбиті шахеди чи уламки ракет і навіть зумисні підпали наших полів рашистами. Це дії ворогів. А ми ж – господарі своєї землі, тому повинні пам'ятати про шкідливість паління рослинності, сміття.

Безперечно, екологічна ситуація в Україні, як і в усьому світі, є складною й потребує комплексного підходу для її покращення. Це вимагає не лише ефективної державної політики, а й участі громадськості, бізнесу, міжнародних організацій. Тільки спільними зусиллями можна забезпечити стале екологічне майбутнє для країни та захистити її природні багатства для наступних поколінь, при цьому пам'ятаючи про шкідливість несанкціонованого паління рослинності, листя, сміття тощо.

Вероніка Кравченко

Плехівська гімназія Оржицької селищної ради Полтавської області

Вогонь, що краде життя

Осінь у нашому селі завжди була особливою. Пахло яблуками й грушами, у садах достигали останні грона винограду, а на вулицях кружляло золотаве листя. Але замість того, щоб радіти цій красі, ми щороку змушені були вдихати їдкий дим. Сусіди спалювали опале листя, суху траву та сміття; і повітря, яке ще вчора було чистим та свіжим, перетворювалося на важку завісу.

Я пам'ятаю, як одного разу ми з дідом ішли до лісу по гриби. Уздовж дороги горіла стерня. Дим розтягувався на кілометри, а вогонь неконтрольовано поширювався полями. «Бачиш, – сказав дід, – це не просто погана звичка. Це справжня біда!» І він розповів мені, чому спалювати суху рослинність – небезпечно й шкідливо.

По-перше, у вогні гинуть тисячі маленьких створінь: жуки, метелики, їжаки, жаби. Усі ті, кого ми навіть не помічаємо, але без кого не може жити природа. Вогонь знищує їхні домівки.

По-друге, дим від листя та сміття надзвичайно токсичний. Коли ми його вдихаємо – наші легені страждають, бо в ньому міститься чадний газ, отруйні речовини, що можуть викликати хвороби. Я згадала, як моя мама завжди зачиняла вікна, коли хтось палив неподалік, бо інакше було важко дихати.

По-третє, спалювання стерні виснажує ґрунт. Замість того, щоб повертати поживні речовини у землю, приоравши пожнивні рештки – люди спалюють їх у вогні. І тоді наступного року врожай біднішає, а ґрунт втрачає свою силу.

А ще – це величезний ризик пожеж. Варто лише подути сильному вітру – і маленьке вогнище перетворюється на некеровану пожежу, що нищить ліси, поля, будинки й навіть забирає людські життя.

Я часто думаю «Чому ж люди все одно палять?» Напевно тому, що не знають або не хочуть замислюватися над наслідками. Легше підпалити купу сміття, ніж прибрати його чи відвезти у спеціальне місце. Легше спалити траву, ніж обробити її плугом. Але цей «легший» шлях – завжди згубний.

У нашій школі ми обговорювали цю тему на уроці природознавства. Учителька показала нам фото полів після підпалів: чорні, спустошені ділянки, де ще недавно було життя. Ми всі були вражені. А ще дізналися, що в Україні діє офіційна заборона на спалювання сухої рослинності та сміття. За це передбачені великі штрафи. І це правильно! Бо іноді тільки покарання може зупинити тих, хто не думає про майбутнє.

Минулої осені я вирішила діяти по-іншому. Замість того, щоб спалювати листя з нашого двору, ми з татом зробили компостну яму.

Туди складали траву, гілки, опалі яблука, груші й сливи. І знаєте, що сталося? Навесні ми отримали чудове природне добриво для городу. Помідори й огірки росли кращими, ніж будь-коли!

Тоді я зрозуміла: природа винагороджує тих, хто її береже.

Зараз, коли бачу, як хтось підпалює траву, я вже не мовчу. Пояснюю, що так робити не можна. Розповідаю про тварин, про шкоду для здоров'я, про небезпеку пожеж. Бо навіть одна людина може змінити світ на краще, якщо почне діяти.

Мрію, що вже наступної осені моє село не буде затягнуте смердючим щільним димом. Відчуватиметься тільки свіже повітря, запах яблук і груш. А вогонь залишиться лише в печі, щоб зігрівати нас холодними вечорами, а не нищити життя навколо.

Діана Кривенець

Котелевський опорний ліцей №1 імені С.А. Ковпака Котелевської селищної ради

Чому природа потребує захисту?

Настала чарівна пора року осінь. Її неймовірна краса завжди зачаровує мене та надихає. Вражають дерева в різнокольоровому вбранні. Привертає увагу золота трава, що ніжить під яскравими промінчиками сонечка. Груді наповнюються свіжістю та теплотою...

Здавалося б, що може завадити милуватися цією казковою природою? Та саме восени багато людей починають палити суху траву, опале листя та сміття. Чому вони це роблять? Можливо, через незнання чи байдужість?.. Мабуть, вони навіть не усвідомлюють наслідків своєї діяльності. Перш за все, при спалюванні сухої трави чи сміття забруднюється повітря, яким ми дихаємо. Це може спричинити значне погіршення здоров'я у людей. Дехто вважає, що спалювання бур'янів на городі покращує родючість землі. Але це не так. Насправді вогонь руйнує ґрунт, що призводить до зменшення врожайності. Та найстрашнішою проблемою спалювання сухої трави є пожежі, які знищують ліси, будинки та навіть людські життя. Також у вогні гине багато маленьких тварин, птахів та комах. Про це багато говорять у різних сферах життя, пишуть у медіа та соціальних мережах, показують по телебаченню. Та щоосені ми помічаємо одне й те саме: горить суха трава, піднімаючи густий дим над полями, лісами та будинками...

«Чи задумуються люди над тим, щоб змінити це все?» – запитую я себе щоразу, коли бачу подібні картини. Адже осінь – це не час для полум'я над лісами, знищення тварин та забруднення середовища! Це саме період, коли діти весело проводять час на свіжому повітрі, а сонечко яскраво світить над землею. За цими веселощами стоїть велика стіна, яка приховує увесь жах осені: небезпечні пожежі, забруднене повітря, загибель беззахисних тварин. І все це через байдужість людини до навколишнього середовища, до того, що вона залишить після себе своїм дітям і нащадкам. Чому, причетним до спалювання сухою, так байдуже до того, що буде після їхніх дій? Адже все живе має право на життя! І ніхто не має права відбирати його, у комашки і травинки в тому числі! Чи так уже треба палити і спалювати ту безневинну траву, що, відживши своє, перетворюється чи то на колючий килим, чи на войовничі стебла-мечі? Невже по-іншому ніяк? Насправді існують безпечні способи прибирання сухої рослинності. До прикладу, компостування та мульчування. Можна також суху рослинність застосувати у тваринництві.

Вважаю паління сухої рослинності, опалого листя та сміття однією з найбільших проблем у нашій країні. До неї не можна залишатися байдужою, байдужим. Що ж робити, коли ми побачимо, як палять суху траву? Перш за все, потрібно пояснити палію, як це шкідливо та небезпечно. А якщо ж полум'я розгорілося, треба викликати пожежників, зателефонувавши за номером 101.

Мені відомо про адміністративну та кримінальну відповідальність за спалювання сухої трави, за випалювання стерні, луків, пасовищ та опалого листя. Штрафи накладаються і за порушення вимог пожежної безпеки в лісах, знищення або пошкодження лісових масивів та зелених насаджень. Якщо перелічені дії спричинили загибель людей, масову загибель тварин або інші тяжкі наслідки, то можливе покарання у вигляді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років. Тобто починаємо з роз'яснювальної роботи, а закінчуємо відповідальністю перед законом.

Крім того, наша країна перебуває у стані війни, тож відповідальність за спалення сухостою посилено. До переліку злочинів додано навмисні підпали, зокрема сухої рослинності. В умовах воєнного стану за спалювання сухої трави можуть ув'язнити строком на 15 роком або отримати довічно з конфіскацією майна (джерело: сайт Дрогобицької міської ради від 26 Лютого 2025).

На жаль, навіть такі покарання не змінюють поведінку людей. Тому я вважаю, що потрібно збільшити штрафи за незаконне випалювання сухої рослинності, опалого листя та сміття. Можливо, тоді люди задумаються над тим, яку шкоду вони завдають навколишньому середовищу? Це справедливо, адже кожен, кожна повинен нести відповідальність за свої вчинки. Також необхідно проводити роз'яснювальну роботу для населення. Чим більше людей усвідомить цю проблему, тим менше буде підпалів.

Я вірю, що змінити ситуацію можна. Кожен з нас може зробити внесок у збереження довкілля.

Природа потребує нашого захисту. Пам'ятаймо, наш маленький добрий вчинок врятує майбутнє! Наше середовище залежить від кожного, кожної з нас. Змінивши свої шкідливі звички, ми зможемо зберегти планету!

Тетяна Зінченко

Семенівський Будинок дитячої та юнацької творчості Семенівської селищної ради

З вогнем не жартують!

Жив у нашому селі хлопець, дуже балуваний. Батьки завжди йому потакали, ніколи не сварили і виконували всі його забаганки. Тому він виріс з думкою, що світ крутиться навколо нього, а будь-які вчинки залишаться безкарними. Він часто робив, що йому заманеться, не слухав нікого, не поважав старших і думав тільки про розваги. Йому здавалося, що життя – це лише ігри та веселощі, а всі довкола існують для того, щоб його розважати.

Одного весняного дня, коли сонце пригріло, а торішній очерет підсох, хлопцеві здалося цікавим підпалити його. Він узяв сірники й запалив сухі зарості, навіть не замислюючись, що там живуть пташенята, зайці, їжаки та безліч комах. Для нього це була лише «гра з вогнем», а для природи – справжня катастрофа.

Спочатку полум'я було невелике, але вітер швидко розніс вогонь. Пташенята, які ще не вміли літати, загинули у вогні, зайченята та їжачата не змогли втекти. Комахи, метелики й жуки зникли миттєво. Хлопець спочатку сміявся, бо йому здавалося, що це весело, що він «хазяїн вогню». Але вже за кілька хвилин він збагнув: полум'я стало некерованим. Йому довелося тікати, бо вогонь розростався, а виправити це він уже не міг. Те, що він вважав забавою, перетворилося на біду.

Після тієї пожежі ще довго на згарищі чорніла земля. Там, де колись співали пташки й зеленіла трава, залишився тільки попіл. Довго село відчувало наслідки тієї бездумної витівки – навіть наступного літа земля в тих місцях була мертвою, і нова трава росла неохоче. Люди дивилися на спалену територію й тяжко зітхали, бо розуміли: це результат однієї дитячої забави.

Ця історія змушує задуматися, чому люди досі палять траву та сміття. Дехто думає, що це допомагає землі стати родючішою, дехто каже, що «так робили раніше», а комусь просто цікаво дивитися на вогонь. Але насправді це велика помилка. Вогонь убиває все живе й шкодить ґрунту. Маленькі черв'яки, жуки й мікроорганізми гинуть, а земля втрачає свою силу. Трава може вирости, але це лише ілюзія. Якщо постійно підпалювати, згодом на такій землі нічого не буде родити.

Ще одна велика біда – це дим. Він забруднює повітря, ми його вдихаємо, і він шкодить нашому здоров'ю. Діти кашляють, старі люди задихаються, а хтось може навіть захворіти серйозно. Якщо горить сміття з пластиком чи гумою, дим стає отруйним і може викликати рак. І все це через одну бездумну дію, яка, здавалося б, «нічого не варта».

Окрім шкоди для здоров'я, вогонь часто виходить з-під контролю. Маленька іскра швидко поширюється, особливо коли дме вітер. Ліс може загорітися, будинки згоріти, тварини загинути, а люди втратити усе своє майно. І все це починається з одного сірника, з однієї бездумної розваги.

Ми повинні зрозуміти, що природа – наш дім. І якщо ми будемо палити її, то де будемо жити ми й наші діти? Кожна тваринка, кожна рослина має право на життя. Ми не можемо забирати це життя заради власної зручності чи забави.

Я хочу закликати всіх: не паліть сміття й очерет. Думайте про тварин, які живуть у траві, про людей, які дихають димом, і про себе. Пам'ятайте, що маленький вогник може стати великою бідю. Бережімо природу, бо вона дає нам повітря, воду, красу і життя. І від нас залежить, яким буде наш світ завтра. Хай ця історія буде для кожного попередженням: з вогнем не жартують!

Анна Клевчук

Семенівський Будинок дитячої та юнацької творчості Семенівської селищної ради

Крила у вогні

У нашому містечку сталося справжнє свято. Нещодавно на ставку, що давно втратив свою привабливість, оселилися нові «квартиранти». Вони вирішили, що це буде чудове й тихе місце для сімейного життя.

Звістка про нових мешканців швидко облетіла місто. Люди із задоволенням узялися прибирати берег і створювати максимально комфортні умови для птахів. Усім хотілося, щоб лебеді залишилися й звили гніздо. Згодом так і сталося.

Ставок ожив: береги сяяли чистотою, в очереті гніздився красень-лебідь та дбайлива лебідка зі своїми малятами. Їм було добре тут. Люди приносили смаколики, часто фотографувалися з лебедями. Птахам це теж подобалося – вони гордо красувалися перед камерами.

Вже був пізній вечір. Молодь вирішила провести останні дні літа на природі. «Біля озера буде тихо й атмосферно», – подумав один із хлопців. Та він не знав, що тут тепер мешкають два покоління лебедів.

Вечірка була гучною: музика, танці, запах смаженого м'яса з вогнища. Варто було лише залишити полум'я без нагляду й піти танцювати, як за хвилину очерет спалахнув яскраво-помаранчевим вогнем.

У далині, крізь кущі полум'я, на мить з'явилося біле крило... і так само швидко зникло.

Наступного ранку все здавалося дивним. Люди, які залишилися біля ставка, відчули, що щось змінилося. Світ перевернувся. Вони прокинулися у тілі тварин, а тварини – у тілі людей.

Чесно кажучи, можливо, й раніше не тих називали тваринами. Адже саме люди часом ганьблять свій рід.

Тепер замість рук у когось з'явилися крила, замість ніг – лапки. Мова стала зовсім іншою, і світ сприймався інакше. Лише розум підказував, що щось не так. Хтось став лебедем, хтось качечкою, хтось жабкою чи навіть горобцем.

Багато мешканців озера мали страшні опіки. Люди, які тепер стали птахами, відчули це на собі. Лебідь, піднімаючи крило, мало не впав від болю. Колись, у людському тілі, чоловік не знав такого відчуття. Але найбільше краяло серце через малят: одне пташеня загинуло від важких опіків, хоч і відчайдушно кричало про допомогу. Домівки були зруйновані. Життя лебединої сім'ї – розбите.

Люди, які стали тваринами, відчули свою провину. Їх переповнювала ненависть до самих себе. Хотілося повернутись у власне тіло, та сором перед птахами не давав спокою.

«А що, якби це сталося з людьми? – думали вони. – Була б поліція, суд, покарання...»

А тепер вони самі собі судді. І кара прийшла миттєво – через власне перевтілення.

Хтось хотів утекти, але як летіти, коли крила обпалені?

Поступово до ставка почали сходитися інші люди... точніше – тварини, у яких було людське обличчя. Вони не дивилися з осудом чи злістю. Навпаки – почали допомагати відновлювати зруйноване: будували нові домівки, лікували поранених, підтримували одне одного.

Люди, які тепер були тваринами, дивувалися: «Ми б на їхньому місці навіть не подивилися у бік кривдників. А вони допомагають нам!»

Вдячні й розгублені, вони завели пташиний танок.

Наступної ночі все повернулося на свої місця. Люди знову стали людьми, а тварини – тваринами. Вранці всі побігли до озера.

Але... воно було порожнім. Берег – чистий, вода – прозора, домівки – відновлені. Та лебедів не було. Вони полетіли. Зрозуміли, що їм не місце там, де їх не цінують.

Чоловік, пригадавши цю думку, раптом здригнувся й побіг до вогнища, де вчора вони смажили їжу. Як добре, що це виявилось лише жахливою думкою, кошмаром, який наснився під ранок...

Але ж насправді таких випадків багато. Ми часто не цінуємо того, що маємо, і тих, хто поруч із нами.

Маленькі створіння – наші найліпші друзі. І кожного разу перед тим, як щось зробити, слід подумати: «А що, якби це сталося зі мною?»

Ми звикли вважати себе «царями природи», але справжнє панування – це не влада, а відповідальність. Лебеді полетіли, бо зрозуміли: там, де немає любові й поваги, немає дому. І лише тоді, коли ми навчимося берегти тих, хто слабший за нас, ми самі зможемо назватися людьми.

Юлія Кріль, Ніна Московченко

Комунальний заклад «Полтавський міський багатoproфільний ліцей №1 ім. І. П. Котляревського»

Коли дим закриває небо

Щороку кожному мешканцю міста чи села знайома та сама осіння картина: із першими холодами над населеним пунктом піднімаються сиві стовпи диму, розповзаються вулицями, дворами та парками, забираючи з повітря чистоту та свіжість.

Незважаючи на те, що наш ліцей розташований у самому центрі міста, де вулиці завжди переповнені людьми й автомобілями, деякі мешканці продовжують спалювати листя, суху траву та побутові відходи просто на прибудинкових територіях або в невеликих приватних дворах, не замислюючись про наслідки.

На перший погляд, це здається невинною звичкою, але ми щороку спостерігаємо їдкий дим, який не лише має неприємний запах, псує естетику міста чи села, а й провокує кашель, головний біль і загострення хронічних захворювань у дітей, людей похилого віку та тих, хто має проблеми із серцем або дихальною системою.

Ми не раз ставали свідками того, як звичайне багаття з листя чи сміття перетворювалося на справжню небезпеку: стрімкий вітер здатний будь-якої миті понести полум'я на значну відстань, створюючи ризики для будівель, автомобілів і людей. Кожного разу, коли трапляється така подія, ми розуміємо, що «зручність» спалювання – лише ілюзія, яка може дорого коштувати.

Тому в нашому ліцеї ми щороку проводимо системну виховну роботу. Ми організуємо інформаційні хвилини, години спілкування та бесіди, на яких учасники освітнього процесу дізнаються про шкоду диму, про токсичні речовини, які виділяються під час горіння листя й побутового сміття, та про загибель дрібних тварин, які ховаються в траві й листі. Ми показуємо альтернативи, доступні в нашому місті: прибирання листя та утилізація сміття без використання вогню, сортування побутових відходів та транспортування їх на спеціальні майданчики, підтримка чистоти ліцейногo подвір'я та прилеглих територій тощо.

Особливо важливо, що діти беруть активну участь у цих заходах. Вони сортують сміття, створюють інформаційні листівки й плакати з нагадуваннями: «Листя й сміття – не у вогонь!», «Дим не очищає, він отрує!», «Збережемо природу для майбутнього!», проводять пізнавальні тематичні квести, інтерактивні заняття тощо. Таким чином діти вчаться відповідально ставитися до довкілля навіть у великому місті.

Ми знаємо, що слова без справ не спричиняють суттєвих змін, тому робимо акцент на особистому прикладі: повсякчас демонструємо альтернативні способи підтримки чистоти, обговорюємо з учнями, як зберегти безпечно та здорове навколишнє середовище.

Ми переконані: справжня культура догляду за довкіллям формується не через заборони, а через свідоме навчання, власний приклад та розуміння наслідків власних дій. І поки ми разом із дітьми та батьками демонструємо, що прибирати можна без вогню, що чисте повітря – це здоров'я для всіх, доти навколо нас щороку буде менше диму й дедалі більше свіжості.

Ми щиро сподіваємося, що наш досвід стане прикладом для інших закладів та мешканців міста і з плином часу більше людей розумітиме: там, де не палять листя й сміття, там зберігають життя, здоров'я та чистоту довкілля для майбутніх поколінь.

Максим Любарський

Котелевський опорний ліцей №1 імені С.А.Ковпака Котелевської селищної ради

Врятуйте мене!

Привіт, я Земля! Мені потрібна ваша допомога. Я благаю почути мене, адже щоденно на мені розпалюють багато вогнищ, спалюють траву і використовують фабрики та заводи, з труб яких йде дим. При цьому виділяється багато вуглекислого газу в атмосферу, що забруднює її. Мені стало тяжко дихати, я втрачаю свою красу. Я хочу, щоб люди не палили сухе листя, тому що це призводить до масивних пожеж, які охоплюють великі території. Від цього помирають тварини, згорають ліси. Моя природа гине через нерозумних людей. Вони не думають про навколишнє середовище, в якому живуть, і через це шкодять своєму організму. При горінні виділяються канцерогени, які можуть викликати рак, також виділяються діоксини, що можуть призвести до ураження імунної системи. Чадний газ блокує постачання кисню до тканин і створює надмірне навантаження на серце.

При лісних пожежах вмирають маленькі сіренькі зайченята й їжачки, руденькі білченята і вправні борсуки. Їхні батьки намагаються врятувати їх, але виходить це доволі рідко. Через варварів лісні тварини позбуваються своїх домівок. Мені прикро, що тварини, які з'явилися на мені ще 600 мільйонів років тому, зараз вмирають через людей. Я була створена дуже давно, і за весь час єдиними організмами, що надто сильно шкодять мені, стали люди. Вони бездумно використовують мої ресурси на погіршення моєї ж екології: викачують нафту, видобувають вугілля і залізо кожного дня. Потім спалюють вугілля на електростанціях, а нафту переробляють на паливо. Паливо використовують для машин, літаків, потягів тощо. Все це також негативно впливає на мене.

Закликаю вас, люди, схаменіться! Ви позбавляєте права ваших дітей жити щасливо на чистій землі! Не паліть листя, захистіть наше майбутнє! Адже все в руках людини. Вона обирає, як жити на цій планеті! Ми можемо разом з вами щасливо дихати свіжим повітрям. Якщо мене берегти, то я віддячу смачним врожаєм та цілющою водою. Моїх ресурсів вистачить для щасливого та світлого майбутнього.

Тільки подумайте, наскільки прекрасно слухати спів пташок в лісі, де можна вдихнути чисте повітря на повні груди. Як здорово, коли є куди поїхати та подивитися, як живуть лісові мешканці у відкритій природі; помилуватися прозорою, мов скло, річковою водою; побачити, як білочка вправно запасається на зиму плодами, що я даю; виїхати в поле та поглянути на бабаків, що занесені до Червоної книги. Гарна природа. Чи не так? Тому збережімо її!

Закликаю вас не палити залишки рослинності та траву. Ви можете мене зберегти!

З проханням ваша планета Земля

Софія Кондратенко

Семенівський Будинок дитячої та юнацької творчості Семенівської селищної ради

Дим, що краде життя

Йдучи сірими вулицями, Аня намагалася розгледіти крізь густий дим свою домівку. Колись вона була схожа на будиночок казкових створінь: завжди світлий, наповнений запахом свіжої випічки й дитячого сміху. Щовечора сім'я збиралася за великим столом, і мама щоразу розстеляла іншу скатертину. Найбільше дівчинці подобалася та, на якій була намальована планета: синє небо, чисті ріки, щасливі звірі й усміхнені люди. На цій картині всі дихали вільно, бо повітря було прозоре й свіже.

Але з часом усе змінилося. Аня навіть не зрозуміла, коли саме це почалося. Місто, яке колись тішило око зеленими парками й чистими вулицями, поступово потонуло у димові. Люди замість того, щоб правильно позбавлятися від сміття, почали його спалювати. Хтось палив торбинки й пластикові пляшки, хтось – старий одяг чи гуму, а дехто – навіть побутове сміття, не думаючи про наслідки.

У повітря здіймалися ядучі хмари. Очі пекли від диму, горло пересихало, ставало важко дихати. Інколи вечорами все місто ніби накривав чорний ковпак, і навіть зорі зникали в темряві. Однієї ночі сім'я Ані була змушена спуститися в укриття, аби сховатися від чадного смогу. Тоді всі зрозуміли: життя вже ніколи не буде таким, як раніше.

Дівчинка здогадувалася: у цьому винні самі люди. Не якісь вигадані чудовиська, а байдужість до природи. Вона чула, як лікарі розповідали про нові випадки захворювань: хвороби легень, алергії, навіть онкологія. Усе це було наслідком того, що люди власними руками перетворили повітря на отруту.

Аня йшла холодними вулицями й мріяла хоча б раз знову відчутти запах мокрої трави після дощу чи свіжого листа, що шелестить на вітрі. І раптом побачила дещо дивовижне: посеред попелу світилася маленька квітка. Вона сяяла, мов промінь надії, розганяючи морок.

Дівчинка підбігла до неї й зрозуміла: поки є хоча б одна жива квітка, шанс на порятунок залишається. Вона розповіла батькам про це диво, і відтоді та квітка стала для всієї родини символом краси й життя. Люди теж почали звертати увагу на дрібниці: на

кожен зелений паросток, на подих вітру, на крик птаха. Вони усвідомили, що все це можна втратити в одну мить, якщо продовжувати палити сміття.

Ви прослухали маленьке оповідання, яке наснилося мені. Але, на жаль, це може стати нашою реальністю. Бо сьогодні, у гонитві за зручністю, ми забуваємо, що сміття можна переробити, а не спалювати. Ми забуваємо, що у вогонь часто кидають пластик і гуму, які виділяють отруйні речовини. Ми забуваємо, що дим осідає в ґрунті, у воді, у наших легенях.

Наше повітря – це скарб, подарований Землею. Але люди починають цінувати його лише тоді, коли вже важко дихати. Ми – наймогутніші істоти на планеті, нам відкриті всі можливості. І водночас ми самі собі створюємо пекло. Якщо не схаменемося, на місці квітучих садів залишаться лише пустелі, де гулятиме холодний вітер байдужості.

Я хочу вірити, що люди зміняться. Що навчатися берегти навіть найменшу травинку, бо вона теж дає кисень. Що зрозуміють: не можна палити сміття, бо це палити власне майбутнє. Бо повітря – це любов. А любов, як і повітря, не помічаєш, доки вона є.

Мирослава Мальцева

Опорний заклад «Ромоданівський ліцей імені братів Городніченків»

Збереження лісу

Ліс – це не просто сукупність дерев. Це величезний і складний світ, де кожна рослина й кожна тварина мають своє місце. Ліс дарує людині їжу, чисту воду, деревину, кисень. Він захищає землю від посухи, буревіїв та повеней. У народі недаремно кажуть: «Ліс – то багатство всього народу». Але, на жаль, сьогодні люди дедалі частіше руйнують цей скарб, вирубуючи й підпалюючи ліси.

Чому це відбувається? Хтось хоче швидкого заробітку на деревині, хтось випалює землю, щоб використати її для полів. Проте ті вигоди, які людина отримує сьогодні, у майбутньому обертаються справжньою катастрофою. Адже разом із деревами ми знищуємо й самих себе.

По-перше, дерева – це легені планети. Вони очищують повітря, насичують його киснем. Якщо ліс вирубати чи спалити, повітря стане брудним, а дихати ним буде дедалі важче. Не дарма Павло Тичина писав: «Без сонця не росте жито, без лісу не буде життя».

По-друге, ліс – це дім для безлічі живих істот. У гіллі будують гнізда птахи, у дуплах живуть білки, на землі знаходять захист їжаки й зайці. Коли гине ліс, усі ці створіння залишаються без дому. Чи маємо ми право позбавляти їх життя заради кількох дощок чи мішка вугілля?

По-третє, ліс охороняє ґрунт і воду. Корені дерев утримують землю, не дають їй розмиватися під час дощів. Де ліс знищено, там швидко виникає ерозія ґрунтів, і земля стає пусткою. Народ каже: «Без лісу і річка міліє». І це правда: річки й джерела починають пересихати, бо саме дерева живлять їх водою.

Ще страшнішою бідою є пожежі. Лісова пожежа може за кілька днів знищити те, що природа створювала століттями. У вогні гине все живе: дерева, кущі, тварини, птахи. Дим отрує повітря, яким ми дихаємо. А відновлення згорілого лісу займає десятки, а то й сотні років.

Окрім того, масові вирубки та підпали змінюють клімат. Там, де колись були густі ліси, стають сухі степи й пустелі. Люди все частіше потерпають від спеки й посух, урожай зменшується, а погода стає непередбачуваною. Учений Володимир Вернадський говорив: «Людина не може існувати поза природою, вона є частиною біосфери». Якщо ми руйнуємо ліси, ми руйнуємо власне майбутнє.

Та попри всі ці небезпеки, вихід існує. Ми можемо і повинні берегти ліси. Якщо вирубали дерево – треба посадити нове. Якщо сталася пожежа – допомогти відновити знищену ділянку. У школах і громадах важливо проводити акції озеленення, пояснювати дітям, що природу треба любити й охороняти. Адже в кожному маленькому паростку – надія на чисте повітря завтра.

Народна мудрість говорить: «Де ліс – там і життя, а де пустеля – там і смерть». Ми не маємо права перетворювати квітучу землю на безлюдну пустелю. Наш обов'язок – берегти ліси, бо це не лише природне багатство, а й духовний скарб. У зеленому шумі дерев ми відчуваємо спокій і гармонію, ми відновлюємо сили й вчимося бути добрішими.

Отже, вирубка й підпали лісів – це злочин перед природою та людством. Ліс – це наше майбутнє. І тільки від нас залежить, чи збережемо ми його для себе та для наступних поколінь. Тому будьмо мудрими, адже хто знищує природу, той знищує самого себе.

Мілана Матвійко

Шишацький ліцей Полтавської обласної ради

Обирайте життя!

Цієї весни я йшла на тренування стежкою повз поле. Був теплий весняний день: співали пташки, сонечко лагідно огортало промінням все навколо. Мало б пахнути свіжістю, першою зеленню, весною, але замість цього повітря було наповнене їдким димом. Горів сухостій на узбіччі та вже навіть частина поля. Чим ближче я підходила до місця, де вирував вогонь, тим більше все довкола нього здавалося сірим та неживим: і трава, і небо, і сонце. А люди, які поспіхом підпалювали сухе листя і траву, немов не помічали цього - вирішили «прибрати»...

Я спинилася і завмерла. Переді мною, серед випалених острівців сухостою, лежало їжаченя. Воно було таке маленьке, налякане й геть беззахисне; тремтіло і ледь могло рухатися. Відсутній, з мутною поволокою оченят-цяточок погляд, ніби згасав щохвилини, і я, разом з їжаченям, відчула невимовний страх і біль від того, що відбувалося. Ми обоє не розуміли, чому його дім перетворився на смертельний попіл. У ту мить я відчула, що цей вогонь палить не лише траву – він випалює життя.

Часто нам здається, що багаття з листя чи сухої трави - це дрібниця. «Так робили завжди», - єдиний аргумент тих самих «паліїв». Але завжди не означає правильно! Кожне багаття забирає кисень, отруює повітря, руйнує ґрунт, нищить комах, птахів, тварин. Від малого вогню на природі розростаються великі пожежі, у диму яких ховається смерть для рослин, тваринок і навіть для нас, людей, найрозумніших, але й найнеобачніших людей.

Всім учням у навчальних закладах постійно розповідають про екологію, недопустимість паління листя, гілля, сухостою та згубний вплив шкідливих речовин на здоров'я людей і велику шкоду для навколишнього середовища. Всім давно відомо, що для прибирання та утилізації рослинних решток використовують спеціальні полігони. То чому ж дорослі (не всі, звичайно, але більшість) не думають про навколишній світ, чому не дбають про нього? Невже так і має бути?

Я задумалася: а що буде, якщо ми одного дня залишимося серед суцільних згарищ? Де знайдемо свіже повітря? Звідки почуємо пташиний спів? Де побачимо ту чарівну квіточку? Ви хочете, що так було? Ні! Ми всі хочемо чистого повітря і квітучих садів. І все це починається із простого рішення і свідомого вибору кожного – не палити. Замість вогню – компост, замість диму – нові дерева, замість паління – життя.

Я знову згадала їжачка. І тоді, коли він утік у бік, де трава була ще зеленою, я чітко усвідомила, що, на превеликий жаль, не всім їжачкам, зайченяткам чи пташеняткам поталанило залишитися живими. Я щиро вірю: якщо ми навчимося берегти навіть найменші паростки життя – у нас буде майбутнє.

Тому я закликаю всіх: «Не паліть! Обирайте життя!»

Аліса Криклива
Шевченківський ЗЗСО I-III ступенів імені академіка В.О. Пащенко

Я вважаю, що не всі люди розуміють, як саме їхні дії впливають на знищення природи та нашого майбутнього. Завжди викидаю сміття не тільки за собою, але й за іншими. Ніколи не розуміла, чому в нашій країні не популярна тема з сортуванням сміття, адже це набагато зручніше. Так, звісно, в якихось великих містах цим займаються, але в невеличких містечках чи селах люди практикують те, що викидають сміття прямо на узбіччя, в річки, собі під ноги. Часто бачу, як в тих купах нишпорять безхатні собаки.

Люди не розуміють або просто не хочуть розуміти, що і куди викидають, і це має наслідки. Голодні тварини у пошуках їжі порпаються у смітті, де часто-густо буває розбите скло, консервні бляшанки, пакети. Навіть якщо їм вдасться не застрягнути, то рідко коли вони покидають такі пастки неушкодженими. Люди байдужі не тільки до себе, а й до інших.

Я намагаюся якомога більше донести до людей, що мене оточують, те, що їхні дії в теперішньому можуть дуже вплинути на майбутнє, їхніх дітей чи хоч би й правнуків. Питання чистоти - це не про тих, хто тебе оточує, а в першу чергу - про себе. Люди, які сміять на вулиці, банально не думають майбутнім, для них існує тільки зараз: їм незручно понести сміття, донести додому чи найближчого смітника – для них смітник скрізь. Вони не турбуються, хто прибере. Хтось, хто повинен думати, і за свої вчинки, і за вчинки інших. Хтось, кому не байдуже. Хтось, хто турбується навіть про таких людей, як вони.

Проте загрозу спричиняє не тільки сміття. Часто люди не розуміють, чому не можна палити листя чи стерню. Якщо з останньою все зрозуміло - є загроза масштабної пожежі, небезпека для тварин, які мешкають в таких полях: мишей, полівок, землерийок, жаб чи зайчиків, то що ж не так зі спалювання листя, особливо якщо його не багато? Насправді, навіть невелика кількість спаленого листя дуже негативно впливає на довкілля, тих самих тварин чи ґрунти, проте в першу чергу на людей, що знаходяться поряд: важкі метали, чадний газ, пил. У результаті проблеми з дихальними шляхами, онкологічні захворювання, головний біль.

Люди не думають про наслідки в ширшому плані, ніж сьогодні. Хоча навіть зараз, прямо в цей момент це є глобальною проблемою, на вирішення якої підуть десятиліття.

Іноді треба зрозуміти, що конкретно твої дії впливають на все, що вони мають значення, що від одного разу щось буде. Треба навчитися брати відповідальність за свої вчинки тут і зараз, а не думати, що твоя хата скраю.

Ірина Мандрика

Великокручанська гімназія Пирятинської міської ради

Кожен має право на безпечне довкілля для життя і здоров'я, гарантоване Конституцією України. Щороку багато українців традиційно порушують закон спалюючи опале листя, суху траву та рештки рослин. Більшість з них навіть не підозрюють, яку шкоду вони наносять довкіллю та своєму здоров'ю.

Від паління сухостою руйнується ґрунтовий покрив та його мікрофлора: знищується насіння і коріння рослин. Після такого підпалу для відновлення ґрунту потрібно 5-6 років. Окрім цього, спалювання сухої трави та листя збільшується промерзання ґрунту у 2-4 рази.

Нерідко підпал сухої трави призводить до степових, лісових і торф'яних пожеж. Під час пожежі руйнується екосистема: згорають гнізда птахів та гинуть тварини, що живуть у сухій траві або на поверхні ґрунту.

Листя, залишки рослинності та суху траву легко перетворити на корисний ресурс – компост. Для компостування можна придбати спеціальний контейнер або зробити із дошок. Розташувати його в добре провітрюваному місці й подалі від сонячних променів. Ще одним простим способом є викопати яму та складати в неї листя та інші компоненти. Саме така яма має бути розташована на відстані не менше 30 метрів від джерела питної води. Важливо періодично перемішувати компост, щоб забезпечити доступ кисню, і слідкувати, щоб він не був перезволожений. Дотримання цих простих правил допоможе отримати якісне органічне добриво без шкоди для довкілля та здоров'я. Готовий продукт стане чудовим засобом підживлення саду чи городу, збагачуючи ґрунт поживними речовинами.

Серед власників сільськогосподарських угідь дедалі більшої популярності набуває мульчування - ефективна альтернатива компостуванню. Для виготовлення мульчі подрібнюють опале листя, дрібні гілки, залишки рослинності та покривають ґрунт, шаром товщиною до 15 сантиметрів. Це допомагає збагатити корені рослин поживним речовинами, захистити від впливу температур - взимку від морозів, влітку від надмірного сонячного випромінювання. Важливо, щоб біля стебел залишився незаповнений невеликий проміжок для циркуляції повітря.

Саме так просто зберегти свої гроші, адже спалення листя та сухостою є незаконним, штраф за такі дії стартує від 3060 грн. Утилізуючи рослинні відходи екологічно, ми дбаємо не лише про гаманець, а й про довкілля.

Тетяна Дем'янчук

Навчально-науковий інститут філології і журналістики
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

Не палити — означає берегти!

У наш час проблема збереження довкілля є однією з найактуальніших для всього людства. Здавалося б, ми вже знаємо багато про те, як важливо дбати про природу, але й досі можна побачити, як люди спалюють суху траву, листя чи навіть різне сміття. Для когось це – давня звичка, для інших – спосіб швидко очистити територію. Та чи замислюємося ми, яку шкоду завдає таке «прибирання»? На жаль, наслідки є набагато серйознішими, ніж здається на перший погляд.

Перш за все, слід згадати про вплив вогню на ґрунт. Коли горить суха трава, разом із нею гинуть корисні мікроорганізми, які роблять землю родючою. Зникають дощові черв'яки, комахи та інші маленькі живі істоти, які допомагають формувати природну рівновагу. Ґрунт перетворюється на «мертвий» шар, і для того, щоб відновитися, йому потрібні роки. Таким чином, людина сама собі шкодить, бо замість багатих урожаїв отримує виснажену землю.

Другою великою проблемою є забруднення повітря. Під час горіння утворюються дим, сажа, чадний газ, а також небезпечні речовини, які можуть викликати алергії та захворювання органів дихання. Відомо, що в димі містяться канцерогени, здатні провокувати серйозні хвороби. Найбільше від цього страждають діти, люди похилого віку та ті, хто має проблеми з легенями. Крім того, дим поширюється на десятки кілометрів і отрує повітря навіть там, де ніхто не спалював сміття.

Ще один важливий аспект – небезпека виникнення пожеж. Варто лише невеликому подиху вітру підхопити полум'я, і вже через кілька хвилин може загорітися поле, ліс чи навіть житлові будинки. Кожного року служби надзвичайних ситуацій повідомляють про сотні випадків пожеж, спричинених недбалістю людей. Наслідки таких трагедій страшні: знищені будинки, зруйновані господарства, постраждалі люди та тварини.

Не можна забувати і про тваринний світ. У сухій траві та листі ховаються комахи, пташки, їжаки, зайці та інші дрібні тварини. Коли людина підпалює сухостій, вона прирікає цих створінь на мученицьку смерть. Втрата навіть невеликої кількості таких тварин шкодить усьому біорізноманіттю, бо кожна істота відіграє свою роль у природі. Таким чином, бездумні дії однієї людини можуть зруйнувати гармонію в цілій екосистемі.

Часто можна почути виправдання: «Ми завжди так робили», «Це ж швидко і зручно». Але сьогодні ми живемо у світі, де є безліч екологічно безпечних альтернатив. Опале листя та суху траву можна використати для компостування, перетворивши їх на корисне органічне добриво. Сміття варто сортувати й віддавати на переробку, адже зі скляних пляшок, пластикових відходів чи металу можуть зробити нові речі. Це не лише зберігає природу, а й допомагає економіці.

Окрім того, відмова від спалювання – це ще й приклад культури та відповідальності. Якщо ми хочемо жити у чистій країні, дихати свіжим повітрям і бачити зелені ліси та квітучі поля, то повинні почати зі звичайних речей. Кожен із нас має усвідомити, що збереження природи залежить не лише від держави чи спеціальних організацій, а й від щоденних дій кожної людини.

Отже, спалювання сухої рослинності та сміття – це не просто «шкідлива звичка». Це загроза для землі, повітря, здоров'я людей і майбутнього наших дітей. Кожен, хто замислиться над наслідками цього процесу, зрозуміє, що краще обрати безпечні й сучасні способи утилізації відходів. Лише тоді ми зможемо зберегти природу, у якій хочеться жити, і передати її наступним поколінням у чистому та багатому вигляді.

Станіслав Олексієнко
Опорний заклад «Карлівський ліцей №4»

Осінь приходить у наші села й міста з золотим шумом листя. Земля вкривається теплим килимом, а повітря наповнюється запахом свіжості. Та, на жаль, замість милування цією красою люди нерідко обирають вогонь. Палають купи листя, чорніє стерня, і небо вкривається важким димом.

Чи задумуємося ми, що в кожній іскрі, у кожній жмені попелу гине життя? У вогні зникають корисні комахи, черв'яки, навіть дрібні тварини. Разом із димом у повітря піднімаються токсини, які ми самі ж і вдихаємо. Вогонь, здавалося б, маленький і контрольований, часто перетворюється на справжню біду – лісові пожежі, що знищують гектари природи.

Та є інший шлях. Листя можна компостувати й перетворювати на добриво, яке збагатить землю. Стерню – переорати, щоб наступного року поле дало ще кращий урожай. Турбота про довкілля починається з маленького вибору – не підпалювати.

Кожен із нас здатен зберегти чисте повітря, здоров'я й красу природи для себе і для тих, хто прийде після нас. Бо Земля – наш спільний дім, і вона не прощає байдужості.

Не пали – бережи життя!

Марта Кос

Дрогобицький механіко-технологічний фаховий коледж

Не пали – бо палиш життя

У селі в моєї бабусі часто можна побачити таку картину: хтось підпалив суху траву чи листя, і думає, що нічого страшного. Мовляв, дим розвіється, і все. Але правду кажучи, це не просто дим. Це отрута і для нас, і для землі.

Чим це шкідливо для людей

Коли горить листя, у повітря вилітає купа всякої гидоти. За даними Черкаського обласного центру контролю та профілактики хвороб, при спалюванні однієї тонни листя виділяється 9 кг пилу, 3 кг чадного газу, а ще бензопірен – така страшна речовина, яка може викликати рак [1]. То що ми маємо? Замість чистого осіннього повітря ми вдихаємо «коктейль» отрут.

Шкода для природи

У сухому листі зимує багато комах, особливо корисних. Наприклад, сонечка, які потім з'їдають попелиць. Якщо ми їх знищимо вогнем – хто тоді врятує город? Гинуть і дощові черв'яки, що роблять землю пухкою і родючою. А ще вогонь нищить насіння квітів і трав, які могли б вирости весною. Як писав В. Сухомлинський: «Природа – це джерело, з якого дитина черпає сили і радість життя» [2]. Якщо ми цю природу випалимо, то що залишимо дітям?

Ґрунт стає мертвим

Часто люди думають: «О, зола – це добре добриво». Але насправді – ні. Вогонь знищує всі мікроби і корисні організми, що роблять ґрунт живим. І тоді земля стає мертвою. Вона не дає доброго врожаю, і з часом зовсім виснажується. Це вже не моя вигадка, а наука [1].

Небезпека пожеж

Вогонь – це стихія. Іноді люди підпалюють невеличку купку трави, а потім полум'я перекидається на ліс, поле чи навіть будинки. Більшість пожеж у степах і лісах починається саме через підпали трави [3]. І тоді вже гинуть не тільки комахи, а й тварини, птахи, навіть цілі села потерпають.

Закон і відповідальність

В Україні законом заборонено спалювати суху рослинність. Штрафи – від 3 060 грн до 21 420 грн [4]. Але справа навіть не в грошах. Як казала Ліна Костенко: «Ми відповідальні за свою землю» [5]. І якщо ми самі не схаменемось, то ніякі закони не врятують природу.

Що робити замість паління?

Є ж альтернатива. Листя можна компостувати, і воно стане добривом. Можна мульчувати – це допомагає утримувати вологу в землі. А можна просто залишити його в саду – і воно перегниє природним шляхом. Це і безпечно, і корисно. Природа сама знає, як їй жити.

Список використаної літератури:

1. Черкаський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України. Шкода від спалювання листя. – 2023. <https://ckocontrol.gov.ua>
2. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. – Київ: Радянська школа, 1977.
3. WWF Україна. Проблема підпалів трави та лісових пожеж. – Київ, 2022. <https://wwf.ua>
4. Закон України «Про охорону атмосферного повітря». – Відомості Верховної Ради України, 1992. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>
5. Костенко Л. Поезії. – Київ: Дніпро, 1989.

Микола Николин

Дрогобицький механіко-технологічний фаховий коледж

Щороку восени та навесні ми стикаємося з одним і тим самим явищем – хмари диму застилають вулиці сіл і міст, у повітрі стоїть запах паленої трави й листя. Багато хто й досі вважає, що спалити рослинні рештки – це найпростіший спосіб навести лад. Є люди, які досі вірять, що це нешкідливо, а іноді навіть корисно. Але насправді кожне таке вогнище – це удар по нашій природі, здоров'ю та майбутньому.

Перш за все, варто задуматися, що разом із димом у повітря потрапляють отруйні речовини, які ми всі вдихаємо. До їх складу входять: пил, чадний газ, діоксини, важкі метали і низка канцерогенних сполук. Вдихаючи цей дим, люди ризикують отримати не лише тимчасове подразнення очей чи кашель, а й серйозні проблеми – хронічні захворювання дихальної системи, алергії, загострення серцевих недуг. Він залишає невидимі сліди у здоров'ї, які можуть проявитися роками потому.

А що відбувається з природою? Коли ми підпалюємо суху траву, разом із нею гинуть комахи, їжаки, жаби, птахи, які будували гнізда серед трави. А якщо вогонь виходить з-під контролю, то страждають гектари полів, ліси, знищуються навіть людські домівки.

Спалювання листя призводить до руйнації ґрунтового покриву, адже безпосередньо вигорають рослинні залишки, гинуть ґрунтоутворюючі мікроорганізми. Замість того, щоб перетворитися на природне добриво, листя та трава залишають після себе спустошення. Земля стає виснаженою, і врожай на ній з року в рік зменшується. І все це – через кілька хвилин байдужості.

Дим від вогнищ утворює смог, який накриває цілі райони й міста. Попадаючи у легені, смог викликає суттєве погіршення здоров'я людини. Задимлені населені пункти використовують для освітлення значно більше електроенергії.

Ми всі прагнемо жити в чистому середовищі, дихати свіжим повітрям, бачити зелені ліси й родючі поля. Але чи буде це можливо, якщо ми самі руйнуємо природу руками й вогнем? Коли в повітрі замість чистоти стоїть дим, важко говорити про любов до рідної землі.

Ви запитаете, що ж робити з опалим листям та сухою травою? А насправді вирішення проблеми дуже просте. Суху рослинність можна компостувати – з часом вона перетворюється на цінний перегній, який збагачує землю. Опале листя стане чудовим укриттям для садових рослин взимку. Ну, а сміття потрібно сортувати й віддавати на переробку. Це не потребує великих зусиль, лише трохи свідомості.

Більшість людей, коли запалює багаття, то думає лише про мить, про те, що їм потрібно саме в даний момент. Навіть, коли виникла пожежа і людина бачить, що рятувальники її загасили, вона не задумується, що наслідки цього вогню можуть залишатися на роки. Адже ми відповідаємо не лише перед собою, а й перед наступними поколіннями. Чи мають наші діти жити в задимленому світі без чистого повітря? Чи заслуговують вони на те, щоб замість співу птахів чути тріск вогню й відчувати запах гарі?

Кожен із нас може зробити вибір. І цей вибір простий – не паліть суху рослинність.

Спалювання сухої рослинності, опалого листя, сміття та стерні – це не спосіб навести порядок, а шлях до руйнування природи та шкоди здоров'ю. Чисте повітря, родючі поля, безпечне довкілля – це цінності, які неможливо купити чи відновити за один день. Ми повинні берегти їх уже зараз. Адже природа віддячує тільки тим, хто її береже.

Тож пам'ятаймо:

Не пали – збережи життя! Не пали – збережи здоров'я! Не пали – збережи майбутнє! Бережіть те, що нам подарувала природа. Адже вона єдина у нас.

Тетяна Дем'янчук

Навчально-науковий інститут філології і журналістики

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

Все починається з любові до рідної землі

У маленькому українському селі Харківської області, загубленому серед зелених полів і старих лісів, жив хлопчик на ім'я Андрій. Йому було всього дванадцять, але він уже мав добре серце й уважні очі, що помічали найменші зміни в природі. Його дідусь часто казав:

– Хто вміє слухати ліс, той зрозуміє і людей.

Андрій любив гуляти стежками, слухати спів пташок, роздивлятися рослини. Він знав, що кожна билінка, кожне дерево має свою історію. У теперішні сучасні часи війни, ліс був для нього місцем тиші й спокою, де можна було сховатися від тривожних думок.

Одного дня хлопець вирушив у ліс по суниці. Сонце вже припікало, і Андрієві здалося, що в повітрі чути запах диму. Він злякався: «Невже знову хтось підпалив суху траву?» У пам'яті спливла розповідь дорослих про те, як під час повітряних тривог ворог нерідко кидав запалювальні снаряди, і від того вигоряли цілі поля, а іноді навіть домівки.

На галявині він побачив старого дідуса, який сидів біля своєї печі й лагідно спостерігав за вогнем. Андрій підійшов і запитав:

– Дідусю, чому ви не палите суху траву на полі, як деякі люди? Так було б швидше прибрати...

Старий усміхнувся і відповів:

– Вогонь – то не іграшка, хлопче. У мирний час він може знищити поле, ліс і навіть хату. А у воєнний час – ще страшніше: пожежа також може привертати увагу ворога, стати міткою для їхніх обстрілів. Тому ми повинні берегти землю й вогонь тримати під контролем.

Андрій задумався. Йому стало зрозуміло, що навіть невелике багаття може стати причиною великого лиха.

– Але що ж робити з сухою травою та сміттям? – не відступав хлопець.

– Є інші шляхи, – відповів дідусь. – Рослинні залишки можна компостувати – і вони стануть добривом для землі. Сміття треба сортувати, віддавати на переробку. Це куди мудріше, ніж палити. Пам'ятай: земля годує нас, і ми повинні віддячити їй турботою.

Слухаючи ці слова, Андрій відчув у серці гордість. Його народ завжди вмів берегти природу, навіть у найтяжчі часи війни.

Наступного дня хлопець зібрав своїх друзів. Разом вони вирішили організувати прибирання села: зібрали сміття, яке лежало край дороги, винесли сухі гілки з садів. Потім Андрій розповів усім односельцям, що дідусь навчив його компостувати. Люди почали

наслідувати приклад, і вже за кілька тижнів село стало чистішим, повітря – прозорішим, а діти пишалися тим, що зробили добру справу.

– Бачите, – сказав Андрій, стоячи з друзями на пагорбі, – ми теж боремося за Перемогу. Коли наші воїни захищають країну від ворога, ми повинні захищати землю від пожеж і бруду. Це наша маленька битва.

Увечері Андрій сидів біля вікна й дивився на зоряне небо. Йому здавалося, що в кожній зірці живе пам'ять про тих, хто захищає Україну. Він прошепотів:

– Ми переможемо. І наша земля знову буде вільною і чистою.

Відтоді хлопець завжди повторював друзям:

– Вогонь може бути другом, але тільки тоді, коли ми знаємо, як ним користуватися. Справжня любов до Батьківщини починається з любові до рідної землі.

Дарія Поберій

Кобеляцький ліцей Полтавської обласної ради

«Не паліть листя – воно дихає життям!»

*«Природа завжди говорить мовою,
яку розуміють лише уважні.»*

Генрі Девід Торо

Осінь – це казка, написана золотом і багрянцем. Листя, опадаючи на землю, творить ніжний, різнобарвний килим, під яким природа готує землю до відпочинку. Та замість сприймати цей дар як початок нового колообігу життя, люди часто обирають найжорстокіший спосіб «прибирання» – вогонь. І тоді осінній аромат перетворюється на гіркий чад, а яскраві барви – на чорний попіл.

З біології ми знаємо: опале листя – це не сміття, а органічний ресурс. Під дією мікроорганізмів та грибів воно розкладається, збагачуючи ґрунт гумусом – природним добривом, яке утримує вологу й відновлює родючість землі. Це своєрідна «жива лабораторія», де працюють дощові черв'яки, жуки-сапрофаги, бактерії й гриби-деструктори. Якщо ж листя спалити, цей безцінний ресурс зникає назавжди, а ґрунт втрачає природний захист від ерозії та виснаження.

Коли людина запалює вогонь у купі листя, вона вбиває не лише пожовклі пластинки. Разом із ними гинуть численні комахи – від метеликів та сонечок до рідкісних видів, занесених у Червону книгу. У полум'ї згорають личинки корисних жуків, а в диму задихаються їжаки й птахи, які шукають у листі прихисток. Це мовчазна трагедія, яку ми рідко помічаємо.

А ще є повітря. Листя, що згоряє, виділяє діоксини, чадний газ, важкі метали й канцерогенні сполуки. Науковці підраховали: одна тонна спаленого сухого листя виділяє близько 9 кілограмів дрібнодисперсного пилу, що може проникати глибоко в легені й кровоносну систему. Цей «невидимий ворог» провокує алергії, бронхіти, а згодом – і серйозні захворювання.

У біосфері все взаємопов'язане. Листя – не сміття, а частина великого кругообігу речовин. Спалюючи його, ми викидаємо одну ланку з цього кола, і вся система починає хитатися. Ґрунт стає біднішим, вода – отруєнішою, повітря – важчим. І зрештою страждає сама людина.

Але в нас є вибір. Листя можна компостувати – і воно перетвориться на чорнозем, багатий гумусом. Можна залишити його під деревами – воно вбереже коріння від морозів і збереже вологу. Можна жити в гармонії з природою, а не у війні з нею.

Я хочу бачити осінь чистою й барвистою, відчувати аромат стиглих яблук, а не задушливого диму. Я мрію, щоб у золотому листі, яке лагідно вкриває землю, народжувалося нове життя, а не попіл. І тому я кажу: «Не паліть листя!». Бо кожен неспалений листок – це ще один ковток чистого повітря, ще один крок до здорової землі, ще одна надія для майбутнього.

Спалення сміття – шкода природі

Спалення сміття – це не тільки екологічна катастрофа, це злочин проти майбутнього. Люди легко відмовляються від своєї ролі захисників природи і перетворюються на її руйнівників. Замість того, щоб утилізувати відходи правильно, ми перетворюємо купу сміття на джерело отрути. Кожен порив вітру розносить сморід на сотні метрів, змушуючи людей закривати вікна і поспішно йти з вулиці.

Чорний їдкий дим, що клубочиться, наче злий дух, піднімається до неба, розповзається навкруги, наповнюючи повітря гірким і неприємним запахом, від якого першить в горлі та сльозяться очі. Дивлячись на це, неможливо залишатися байдужим. Пластик, що горить, несе характерний неприємний запах, від якого стає погано. Разом із запахом поширюються й невідомі, смертельно-небезпечні хвороби. Ще ці речовини осідають на землю, отруюючи її, проникають у легені, завдаючи непоправної шкоди здоров'ю. Кожен такий вдих – це крок до невідомої шкоди для здоров'я, що накопичується з кожним разом, як хтось вирішує полегшити собі життя за рахунок інших. Залишок недопалених пакетів, скручених пляшок ніколи не стануть добривом. Частинки пластику, гуми, що згорають, перетворюються на токсичні речовини, які осідають на землю, потрапляють у воду і, найгірше, в організм людини. Це ще один доказ недбалості.

Спалення сміття – це не вихід із ситуації, яка зараз існує. Це шлях у нікуди. Коли ми бачимо, як дим здіймається над поселенням, розуміємо, що це не просто дим, це символ байдужості, що робить нас безвідповідальними перед майбутніми поколіннями... все це говорить нам, що природа не може бути сміттєзвалищем. Наш обов'язок захищати її, а не нищити.

Спалення сміття – це не лише екологічна проблема, це ще й моральна. Це злочин проти власного майбутнього та майбутнього наших дітей

Дарія Наріжна

Старосанжарська гімназія імені Оксани Мешко

Опале листя – це не сміття, воно виконує важливу функцію для лісу, саду, парку та його жителів. Розкладаючись в ґрунті, листя додає в неї мінеральні та органічні речовини, накопичені за літо. Повільно розкладаються частини листа структурують ґрунт, покращуючи його якість. Звичайно, зрозуміло, що в місцях, де листя створює незручності людям - його необхідно прибирати. Але як прибирати? Нажаль, більшість людей просто спалює його, навіть не розуміючи, що таким чином створює собі ще гірші проблеми.

На сьогоднішній день в українських населених пунктах гостро стоїть питання спалювання листя, сухої трави. На жаль, ця проблема нікуди не поділася та щороку проявляється у все більших масштабах і має негативні наслідки як для нашого здоров'я так і для навколишнього середовища. А ми, люди, не замислюємося над цим...

Так от, при згорянні однієї тони рослинних залишків у повітря вивільняється близько 9 кілограм мікрочастинок диму. До їх складу входять чадний газ, окиси азоту, важкі метали, велика кількість канцерогенних сполук. Наприклад, у тліючих без доступу кисню листі та траві виділяється бензопірен, що здатний викликати у людей онкологічні захворювання.

Мешканці приватного сектору вважають, що спалювання листя – це один з найкращих способів його утилізації. Проте, мало хто задумується що разом з листям у повітря виділяються тони отруйних речовин. Наприклад, важкі метали які осідають у ґрунті, отруюючи його, і потрапляють в організм людини через продукти харчування;

Токсичні гази, які спричиняють алергію, астму, порушення роботи легенів та дихальних шляхів;

Вуглекислий газ, який спричиняє парниковий ефект, що призводить до глобальних кліматичних змін;

Сажа та пил, що осідають на поверхні землі, будівель, меблів, забруднюють водойми;

Окрім цього спалювання опалого листя є небезпечним для тварин, які знаходять тут прихисток. Можуть загинути їжачки, жабки, деякі гризуни, комашки. Хіба ж можна бути такими безжальними?...

Дехто спалює опале листя помилково, вважаючи це добривом або ж швидким способом очищення. Замість спалювання листя слід компостувати, створюючи цінне добриво.

Крім того, спалювання листя може спричинити пожежу. Під час спалювання листя вогонь може перекинутися на дерева, будівлі, ліс, що призведе до значних матеріальних збитків, а інколи – до загибелі людей.

Так все ж таки наше завдання молодого покоління донести людству чому ж спалювання опалого листя шкідливе?

По-перше, це руйнування ґрунту, що призводить до вигорання рослинних залишків, гинуть мікроорганізми, в результаті це призводить до зменшення його родючості.

По-друге, це погіршення стану повітря: листя вбирає шкідливі викиди, а при горінні виділяються досить токсичні речовини, що забруднюють атмосферу.

По-третє, шкода екосистемі: згорають комахи (сонечка), знищуються зимуючі тварини (ящірки, їжаки), руйнуються їхні схованки.

По-четверте, відбувається промерзання ґрунту: без природного покриву листя ґрунт промерзає сильніше.

По-п'яте, небезпека пожеж: горіння листя може призвести до лісових, степових пожеж.

Спалювання листя заборонено законодавством України. Так за самовільне спалювання листя та сухої рослинності передбачена адміністративна відповідальність у вигляді штрафу від 3 060 до 6 120 гривень для громадян. За такі дії на територіях природно-заповідного фонду штрафи ще вищі: від 6 120 до 12 240 гривень. Крім того, існує кримінальна відповідальність у вигляді штрафів, обмеження або позбавлення волі, якщо спалювання призвело до тяжких наслідків, таких як пожежа, загибель людей чи великої шкоди природі.

Що ж можна зробити, аби не спалювати листя? Насамперед, проводити інформаційні години у навчальних закладах, серед жителів громад, що спалювання листя – це погана ідея, його можна використовувати з користю. Наприклад:

- Опале листя – це ідеальний матеріал для компосту. Листя необхідно змішати з іншими органічними відходами (травною, харчовими відходами, тирсою), щоб утворився компост, який стане чудовим добривом для саду та городу;
- З опалого листя можна створити цікаві декоративні елементи для будинку, осінні композиції;
- Листя можна використовувати для мульчування ґрунту. Воно захистить рослини від морозів, зменшить випаровування води та пригнітить ріст бур'янів.
- Купи опалого листя слугують домівкою та притулком для корисних тварин (їжаків, комах) та ґрунтової мікрофлори, створюючи природне середовище для їх розвитку;
- Шар листя захищає кореневу систему дерев і кущів від вимерзання взимку та зберігає вологу в ґрунті.
- Листя, що перегниває, перетворюється на цінний перегній, насичений органічними та мінеральними речовинами, який покращує структуру ґрунту та сприяє його родючості.

Пам'ятайте, що природа – це наш дім, який ми повинні берегти. І збереження цього дому починається з маленьких кроків, які робить кожен із нас!

Збірка творів екологічно-літературного конкурсу «Не пали!»

Уляна Пасічник

Клуб «Пошук» КЗПО «Об'єднання дитячо-юнацьких клубів за місцем проживання»

Вже осінь багряна в наш край завітала
І пошепки листям опалим до нас промовляла:
Не паліть нас, люди, бо ми ще живі,
Не паліть усе те, що дає життя землі.
Цінуйте опале листя – це скарб у дворі!

Ми були зелені, тішились в гілках
Зараз ми померли й лежимо в купках.
Жовті та багряні лежимо в полях
Не потрібно нас палити, хоч ми й на смітниках.

Не паліть же листя, що влітку прохолоду давало
Воно в цей час для землі добривом стало
Воно дає силу новому, що буде рости знову
І стане життям, що наповнить собою.

Природа нам – як рідний дім
Вона усім як мати.
Щоб лад завжди був в домі тім,
Про це нам треба дбати.

Палити — означає нищити

Осінь завжди дарує нам особливу атмосферу: барвисте листя, прозоре повітря, спокійні вечори. Проте саме восени вулиці й подвір'я часто огортає густий, неприємний дим. Це не аромат багаття для відпочинку, а чад від спаленого листя, сухої трави чи навіть сміття. Для когось – це звичний спосіб прибирання, але насправді це – одна з найшкідливіших і найнебезпечніших практик. Тому я хочу голосно сказати: не паліть!

Коли ми спалюємо опале листя, у повітря виділяється велика кількість шкідливих речовин. Те, що здається невинним багаттям, насправді перетворює довкілля на отруйне середовище. Ще небезпечніше палити сміття. Пластик, який часто опиняється у вогні, виділяє найнебезпечніші токсини, від яких не можна захиститися навіть маскою. Вони здатні викликати онкологічні та інші важкі захворювання. Горіння гуми чи синтетики ще гірше – чорний дим містить важкі метали, які потім осідають на городах, у колодязях, у ґрунті. Ми самі своїми руками робимо отруйним середовище, в якому живемо.

Не варто забувати і про ризик пожеж. Маленьке багаття у вітряну погоду може миттєво перетворитися на неконтрольовану пожежу, яка знищить цілі гектари полів і лісів. Щороку сотні гектарів українських земель вигорають саме через людську необережність і байдужість.

Спалювання листя та сміття в Україні заборонене законом. За це передбачені штрафи. Але навіть якби покарання не існувало, хіба потрібен закон, щоб зрозуміти очевидне: палити – означає нищити!

Кожен із нас повинен усвідомлювати свою відповідальність перед суспільством і природою. Ми всі хочемо жити у чистому місті чи селі, де можна вийти на подвір'я й вдихнути на повні груди свіже повітря. Але це можливо лише тоді, коли ми будемо відповідальними.

Не палити – означає поважати природу, своїх сусідів і майбутнє. Спалюючи листя чи сміття, людина завдає шкоди не лише собі. Вона руйнує здоров'я сусідів, забруднює довкілля, знищує природу й створює небезпеку пожеж.

Тому єдине правильне рішення – не палити! Прибирати двір можна без диму. Зробімо так, щоб восени нас оточував не дим, а запах свіжого повітря і землі після дощу.

Бережімо природу, бо вона – наш дім, і він заслуговує на чистоту.

Дарина Правосуд

Корсунівська гімназія Сенчанської сільської ради

Щороку з настанням осені або весни в повітрі багатьох українських міст і сіл з'являється різкий аромат диму. Люди спалюють опале листя, суху траву, бур'яни, стерню й інше рослинне сміття. Для багатьох це здається простим і ефективним способом прибирання території. Проте мало хто замислюється над тим, яку небезпеку несе цей «традиційний» метод не лише довкіллю, а й здоров'ю людини. Саме тому заборона на спалювання сухої рослинності та сміття є не лише актуальною, а й життєво важливою.

1. Екологічна шкода

Під час спалювання сухої рослинності в атмосферу потрапляє велика кількість шкідливих речовин. Зокрема, у процесі горіння виділяються чадний газ, діоксини, важкі метали та інші токсичні сполуки. Ці речовини забруднюють повітря, спричиняють утворення смогу і можуть осідати в ґрунті й воді. Внаслідок цього страждає не лише атмосфера, а й уся екосистема. Листя і трава, які могли б стати природним добривом, знищуються, а разом із ними гинуть корисні комахи, мікроорганізми та дрібні тварини, які беруть участь у природному колообігу.

Крім того, неконтрольоване спалювання часто призводить до лісових і степових пожеж. Достатньо одного пориву вітру, щоб полум'я перекинулося на дерева, поля, житлові будинки. Щороку в Україні фіксуються тисячі пожеж, спричинених спалюванням стерні та сухої трави. І ці пожежі не лише завдають шкоди природі — вони часто знищують людське майно, а іноді й забирають життя.

2. Загроза здоров'ю людей

Спалювання листя чи сміття — це не просто неприємний запах, а серйозна загроза для здоров'я. Під час горіння вивільняються канцерогенні речовини, які потрапляють у легені. Для людей, які мають хронічні захворювання дихальної системи, це може призвести до суттєвого погіршення стану. Особливо вразливі діти, вагітні жінки та люди похилого віку.

Крім того, дим від спалювання може викликати алергії, провокувати головний біль, знижувати концентрацію, а в тривалому періоді — навіть спричинити серйозні серцево-судинні захворювання. Варто також зазначити, що в багатьох випадках люди спалюють не лише рослинність, а й пластик, пакування, побутове сміття, яке випускає надзвичайно токсичні речовини.

3. Правовий аспект

В Україні законодавчо заборонено самовільне спалювання сухої рослинності, стерні, побутових відходів та іншого сміття. Згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення, порушники можуть бути оштрафовані. Для громадян штраф може становити від 3 060 до 6 120 гривень, а для посадових осіб — ще більше. Якщо внаслідок підпалу виникає пожежа з людськими жертвами чи великою матеріальною шкодою, порушника може бути притягнуто до кримінальної відповідальності.

Однак навіть ці санкції не завжди зупиняють людей. Основна проблема – відсутність екологічної культури, байдужість та недостатнє інформування населення. Потрібно роз'яснювати громадянам, чому ці дії є небезпечними, і як можна діяти інакше.

4. Альтернативи спалюванню

Найбільш ефективною альтернативою є компостування. Листя, трава та рослинні залишки можуть стати чудовим органічним добривом. Також сьогодні існують спеціальні подрібнювачі рослинних відходів, які значно полегшують процес утилізації. У деяких громадах уже працюють станції перероблювання зелених відходів або налагоджено централізований вивіз.

Важливо також впроваджувати екоосвіту – у школах, громадах, через медіа. Люди повинні розуміти: зберегти чисте повітря, родючий ґрунт та безпечне довкілля – це обов'язок кожного.

Висновок

Спалювання сухої рослинності та сміття – це не безпечне «прибирання», а серйозна загроза довкіллю, здоров'ю людей та екологічній стабільності. Заборона таких дій – це не обмеження, а захист нашого життя. Настав час переглянути своє ставлення до природи, усвідомити наслідки власних вчинків та обрати більш відповідальні, екологічні методи господарювання. Бо чисте повітря, родюча земля та здоров'я – це те, що неможливо купити чи відновити за один день.

Вікторія Стрижак

КЗ «Полтавська загальноосвітня школа I-III ступенів № 20 ім. Бориса Серги»

Спалювання сухої рослинності: екологічна загроза сучасності»

Щорічно у весняний та осінній період на території нашої області поширюється небезпечна практика спалювання сухої рослинності, опалого листя та сміття. Багато мешканців регіону вважають це традиційним методом прибирання території, не усвідомлюючи серйозних наслідків таких дій. Спалювання залишків рослинності є не лише порушенням природоохоронного законодавства, але й становить реальну загрозу для екосистеми та здоров'я людей.

Першим і найнебезпечнішим наслідком паління є забруднення атмосферного повітря. Під час горіння виділяються токсичні речовини: діоксиди, сажа, важкі метали, легкі органічні сполуки. За даними досліджень, концентрація шкідливих речовин у повітрі поблизу місць паління перевищує гранично допустимі норми у 10-12 разів. Ці речовини потрапляють у дихальну систему людини, що можуть викликати алергічні реакції, загострення астми, захворювання бронхіальної системи та збільшують ризик онкологічних захворювань.

Другим критичним наслідком є руйнування ґрунтового покриву. Вогонь знищує верхній родючий шар землі, гинуть корисні мікроорганізми та ґрунтоутворюючі – дощові черви, комахи, бактерії. Після спалювання, ґрунт втрачає свою структуру, зменшується його вологостійкість і родючість. За оцінками експертів, для відновлення 1 см родючого шару ґрунту природним шляхом, потрібно від 50 до 100 років.

Третім важливим аспектом є загибель тварин та порушення біорізноманіття. У вогні гинуть дрібні ссавці, ящірки, земноводні, комахи, а також пташині гнізда з кладками яєць і пташенятами. Це призводить до порушення харчових ланцюгів і збідніння локальних екосистем. Багато видів тварин, які мекають у трав'яному покриві, не мають можливості втекти від швидко поширюваного вогню.

Четвертою серйозною проблемою є пожежна небезпека. Вогонь може легко поширюватися на лісові масиви, поля сільськогосподарського призначення чи житлові будівлі. Щороку в пожежах, викликаних палінням трави, тисячі гектарів лісу знищуються домівки тварин - завдаються значні матеріальні збитки. Такі пожежі становлять пряму загрозу життю і здоров'ю людей.

Які альтернативні та безпечні методи утилізації можуть бути (або вже є):

1. Використання рослинних решток для компостування.
2. Скошування сухої трави та використання її як мульчуючого матеріалу для ґрунту.
3. Заготівля листя для подальшого використання в сільському господарстві.

4. Відвезення сміття до спеціальних утилізаційних майданчиків.

Отже, спалювання рослинності – це не ефективне прибирання, а екологічний злочин, який має далекосяжні негативні наслідки. Кожен з нас несе відповідальність за збереження природи для майбутніх поколінь. Відмова від паління та перехід на екологічно безпечні методи поводження з рослинними залишками – це простий та ефективний спосіб до покращення екологічної ситуації.

Для наочного розуміння важливості поданої теми, ми розробили пам'ятку «Горить трава – горить життя!»

Поліна Чижова

Гриньківська гімназія імені М.В. Лисенка

Ранок у селі був тихий. Над полями ще стояв туман, коли перші люди помітили сизий дим біля лісосмуги. Вітер підхоплював його, гнав понад дорогою, а разом із ним – запах гару.

«Знову хтось підпалив суху траву...» – зітхнули старші.

Цього разу був Петро. «Так швидше, так зручніше, – бурмотів він учора ввечері, підпалюючи сухостій. – І поле буде чисте». Але тепер від «чистоти» лишилася чорна смуга, попіл та мертва тиша. Там, де ще вчора співали жайворонки, тепер не було нічого живого.

Марічка, семикласниця й онука діда Григорія, прибігла туди першою. Вона завмерла: серед згарища лежало зруйноване пташине гніздо.

– Боже мій... – прошепотіла дівчинка.

Її маленьке серце стискалося від несправедливості. Як пояснити їжачихам чи птахам, що їхній дім згорів тільки тому, що комусь не хотілося працювати руками?

Дід Григорій часто казав:

– Вогонь не питає дозволу, куди йти. Його не спиниш.

Та Марічка тепер бачила це на власні очі.

У школі вчителька біології пояснювала:

– Коли горить трава, гинуть комахи, зайці, птахи, навіть насіння у ґрунті. Земля стає мертвою. А дим отруює нас самих.

Її слова відлунювали в Маріччиній голові. Дівчинка вирішила написати твір на конкурс «Не пали». Увечері вона пішла до діда.

– Чому люди палять, дідусю? – спитала вона.

– Бо думають про себе, а не про землю, – зітхнув він. – Але природа довго мовчати не буде.

Через кілька днів усе повторилося. Двоє хлопчаків підпалили бур'ян «з цікавості». Вогонь розгорівся швидше, ніж вони думали. Полум'я хлинуло до лісу. Марічка з братом кинулися топтати вогонь ногами, кидали грудки землі, кричали на допомогу. Прибігли дорослі. Разом загасили. Але всі відчували: ще хвилина — і вогонь забрав би сосни, а за ними й людські хати.

– Це вам не забава! – гримнув дід Григорій. – Одна іскра може спалити село.

Хлопці стояли винні, з опаленими рукавами. Село шепотіло: «Ось воно, лихо».

Щоб залатати рану землі, діти вирішили посадити дерева. «Зелений день» у школі став справжнім святом. Хтось садив кущі, хтось квіти. А Марічка посадила маленький дубочок посеред згарища.

– Рости, будь сильним, – прошепотіла вона. – Ти станеш символом нашого життя.

Минали роки. Поле відновлювалося повільно, але поступово зеленіло. Там, де був попіл, знову літали метелики. Та найбільше виріс дуб. Його гілки розкидалися широко, коріння трималося міцно.

Коли Марічка, вже студентка-екологиня, повернулася в село, вона першою справою пішла до свого дуба. Торкнулася шорсткої кори й подумала:

«Одна іскра може знищити світ. Але одне дерево може відродити надію».

Тепер кожної весни селяни виходили прибирати поля без вогню. Біля дуба збиралися і дорослі, і діти. Хтось приносив воду, хтось садив квіти. Плакати з написом «Не пали!» висіли вже не лише на стовпах, а й у серцях людей.

І кожен знав: коли ми зберігаємо землю від вогню, ми зберігаємо себе.

Анжела Проскурня

Семенівський Будинок дитячої та юнацької творчості Семенівської селищної ради

Осінь... Листя м'яко падає на землю, вкриваючи її сяючим золотавим килимом. Діти радісно біжать по ньому, веселим шарудінням розганяючи тишу, кидають барвисті жмутки, мов сніжки. Здавалося б, це найзатишніша пора року. Але щороку одна звична людська дія псує цей осінній спокій.

Над селом знову здіймається дим. Хтось вирішив спалити сухе листя. Чорний клубок піднімається у повітря, огортаючи подвір'я, вулиці й навіть хати. Вітер невпинно розносить отруйні хмари — до легень людей, до легень тварин, до самої серцевини природи.

— «А що тут такого?» — чуєш часом від дорослих.

— «Згорить швидко, і все буде чисто».

Та мало хто замислюється про те, що відбувається з тими, хто живе в цьому листі.

Горобчики, що ще вчора весело цвірінькали на гілках, раптово злітають з кущів, перелякані отруйними клубами. Дим обпікає їм очі й горло, а їхні маленькі крильця тремтять від страху. Один неслівливий горобчик не встигає піднятися — його крихітну постать поглинає гарячий попіл. Цю трагедію ніхто не бачить, бо для людей це просто «спалюється листя».

Під сухими гілками міг спочивати їжачок. Маленьке тендітне створіння готувалося до холодної зими, затишно обгорнувшись природним укриттям. Він мирно дрімає, не здогадуючись про смертельну пастку — полум'я занадто швидке для такого неквапливого життя. Його сердечко зупиняється у диму.

Сотні комах, черв'яків і жуків гинуть разом із листям. Втрачаються цілі ланцюги взаємозв'язків: хтось лишається без їжі, хтось — без прихистку, і природа поступово руйнується від цього небезпечного вогнища.

Не менше шкоди завдають ці багаття й самим людям. Дим від спалювання листя насичений шкідливими речовинами, що осідають в легенях і провокують захворювання. Маленькі діти кашляють, старші люди не можуть вдихнути на повні груди, навіть домашні тварини намагаються втекти від диму. Здається, що подвір'я стало чистішим, але повітря забруднене значно сильніше, ніж поблизу міської автомагістралі.

Маленька іскра може швидко перерости в біду, особливо за сильного вітру. Ліс може загорітися, будинки опинитися в небезпеці, а люди втратити майно й життя. Часто пожежі, початі з «невеликого багаття», призводять до великих матеріальних втрат і людських трагедій.

Природа не створила листя для спалювання – вона дала його для продовження життя. Якби ліс міг говорити, він сказав би: «Не паліть мене! Я дихаю разом з вами». Горобчики й їжачки просили б: «Збережіть наш дім! Ми теж хочемо жити».

Кожне багаття з листя – це трагедія для природи. Маленькі істоти не можуть захиститися самі – їхня доля в наших руках. Чисте подвір'я можна зробити і без вогню, а втрачене життя не повернеш.

Тож коли хтось скаже: «Давай підпалимо – і все швидко приберемо», згадай про горобчика, який упав у дим, про їжачка, що не встиг прокинутись, про чисте повітря, яким хочеться дихати. І твердо скажи:

– Не пали!

Проблематика спалювання залишків сухої рослинності та сміття в Україні з акцентом на Полтавську область

Кожної весни та осені Україна стикається з масовими випадками випалювання сухої рослинності, стерні, опалого листя та побутового сміття, що перетворюється на справжню побутову катастрофу. Руйнуються ґрунти, забруднюється повітря, провокуються торф'яні та лісові пожежі, відбувається шкода здоров'ю людей і тварин, а також тягнеться адміністративна чи кримінальна відповідальність (рис.1). Практика спалювання поширена як у міських, так і в сільських районах, де відсутність розвиненої інфраструктури для збору та переробки відходів змушує людей вдаватися до «традиційних» методів утилізації. Проблема посилюється і через низький рівень екологічної свідомості населення та недостатнє фінансування муніципальних програм, що робить спалювання дешевим, але руйнівним рішенням.

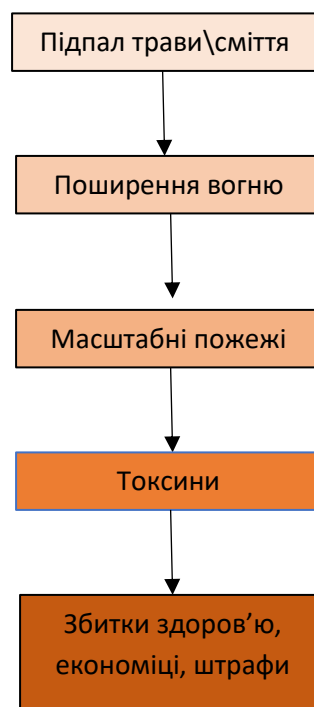

Рис.1. Ланцюг ризиків від підпалу сухої рослинності та сміття. Джерело: Складено авторкою.

Історично практика спалювання відходів в Україні сягає корінням у радянські часи, коли централізована система управління відходами була дуже слабо розвинена, а сільські громади покладалися на самодіяльні методи очищення територій. У 1950-1980-х рр. спалювання листя, сміття, залишків рослинності вважалося нормою в регіонах, де воно асоціювалося з підготовкою ґрунту до нового сезону [1]. Після здобуття Україною незалежності в 1991 році проблема посилилася через економічний спад і це призвело вже до стихійних спалювань.

Перейдемо до сучасності. За даними Державної служби України з надзвичайних ситуацій, з початку 2025 року в природних екосистемах країни зафіксовано понад 40 тисяч пожеж на площі понад 39 тисяч га [2]. Більшість цих пожеж - результат навмисного спалювання рослинності та сміття.

Переходячи до регіонального рівня, у Полтавській області ситуація набуває особливого загострення через специфіку аграрного ландшафту і промисловості, а саме - поклади торфу, який загоряється через спалювання сухої рослинності, сільськогосподарські угіддя та меліоровані луки, роблять регіон вразливим до займань. На Полтавщині існує понад 500 сміттєзвалищ, з яких 200 не відповідають нормам. Проблема спалювання на цих сміттєзвалищах не лише погіршує якість життя місцевих жителів, але й створює ризики для здоров'я, особливо в густонаселених районах, таких як Полтава і Кременчук.

У 2024 році Полтавська область пережила 343 пожежі лише за березень (що на 75% більше, ніж минулого року), з яких 40 - торф'яні (що в 7 разів більше, ніж у попередні роки), що спричинило збитки в мільйони гривень та екологічні наслідки, як-от викиди CO₂ і деградацію біорізноманіття [3]. Торф'яні пожежі небезпечні тим, що важко гасяться через доступ кисню в ґрунт, як це було з 9 одночасними загоряннями в регіоні у 2024 році.

Спалювання сміття та опалого листя - це не просто сезонна побутова звичка, а серйозна екологічна загроза, яка перетворює локальні дії на глобальні наслідки. При згорянні лише однієї тони листя в атмосферу потрапляє близько 9 кг мікрочастинок пилу, який осідає в легенях і це провокує респіраторні захворювання, а також понад 30 кг чадного газу, який блокує кисень у крові [4]. У процесі горіння вивільняються токсичні речовини - діоксини, бензопірен, важкі метали - які накопичуються в ґрунті та воді, руйнуючи мікрофлору [4, 5]. Особливо небезпечно, коли разом із листям горить пластик чи інші побутові відходи - це збільшує рівень забруднення в десятки разів і призводить до загибелі комах, птахів та дрібних ссавців [5]. Щороку в Україні

через такі пожежі гинуть тисячі корисних організмів, що порушує природний баланс екосистем. Спалювання сухої рослинності - це навмисне випалювання листя, трави, стерні та інших залишків на відкритих територіях, часто з метою "очищення" земель або через відсутність альтернатив. За Законом України "Про охорону атмосферного повітря" така практика є джерелом забруднення повітря шкідливими речовинами. Особливо небезпечним є випалювання стерні - аграрна практика, яка за даними Інституту агроєкології НААН, знижує родючість ґрунту на 30-60% через втрату органічної речовини [5]. У 2024 році за добу на Полтавщині зафіксували до 39 підпалів сухої рослинності, що призвело до знищення сотень гектарів, житлових будівель, господарчих споруд. Ще більш загрозливою є ситуація зі спалюванням побутового сміття: пластик, гума, синтетичні матеріали при горінні виділяють канцерогени, що не лиш шкодять довкіллю, а й становлять пряму небезпеку для здоров'я людини.

Наслідки спалювання рослинних залишків та побутового сміття виходять далеко за межі екології, зачіпаючи соціальне та економічне благополуччя громад. З кожним роком через забруднення повітря пожежами, фіксується зростання захворюваності на

Збірка творів екологічно-літературного конкурсу «Не пали!»

бронхіт, астму, алергії, онкологію, особливо серед дітей та людей похилого віку [4]. У громадах погіршується якість життя - задимлення, неприємний запах та конфлікти із сусідами через підпали стають звичним явищем. Варто згадати, що забруднене повітря та спустошені ландшафти негативно впливають на туристичну привабливість регіонів, знижуючи їх потенціал для сталого розвитку.

У 2025 році на Полтавщині зафіксовано 148 постанов за спалювання, і це говорить про посилення контролю над проблемою, але тенденція зростання пожеж через суху погоду залишається загрозливою [3]. Відповідальність за спалювання чітко регламентована законодавством. За Кодексом про адміністративні правопорушення (ст. 771 «Самовільне випалювання рослинності або її залишків»), штрафи для громадян становлять 850-2040 грн, для посадовців 1360-2550 грн, а згідно статті КУпАП штраф для громадян - 340-1360 грн, а для посадових осіб - 850-1700 грн [4]. У разі значної шкоди (ст. 245 Кримінального кодексу) можливе позбавлення волі аж до 15 років. У Полтавській області у 2024-2025 рр. накладено понад 500 штрафів, але низька ефективність через брак контролю робить відповідальність формальною. Щоб подолати проблему, варто звернути увагу на екологічні альтернативи, які не лише зменшують забруднення, але й приносять користь. Розглянемо таблицю з основними методами, адаптованими для України.

Таблиця 1. Екологічні альтернативи спалюванню сміття та листя в Україні

Альтернатива	Опис	Переваги	Приклади впровадження в Україні
Компостування	Збір опалого листя, трави, органічних відходів у компостні ями для природного розкладання.	Виробництво натурального добрива, покращення ґрунту.	У Львові, Києві, Луцьку, Івано-Франківську застосовують муніципальні програми компостування.
Сортування та переробка	Розділення сміття на фракції (папір, пластик, органіка та ін.) для здачі на переробку.	Зменшення об'ємів відходів майже на половину, створення робочих місць у переробній промисловості.	У Полтаві проекти «EcoGuard» та «Avroga Green» сортують відходи, зменшивши їх спалювання.
Мульчування	Подрібнення листя та трави для покриття ґрунту як добрива.	Збереження вологи в ґрунті, "придушення" росту бур'янів.	Застосовується в аграрних господарствах Полтавщини для стерні.

Джерело: складено авторкою на основі [4].

Суспільні ініціативи відіграють ключову роль у зміні поведінки, поєднуючи просвітництво з практичними діями. В Україні активізуються кампанії проти спалювання, пропонуючи сталу альтернативу через освіту, дію громад, інноваційні рішення. Розглянемо основні організації (рис.2).

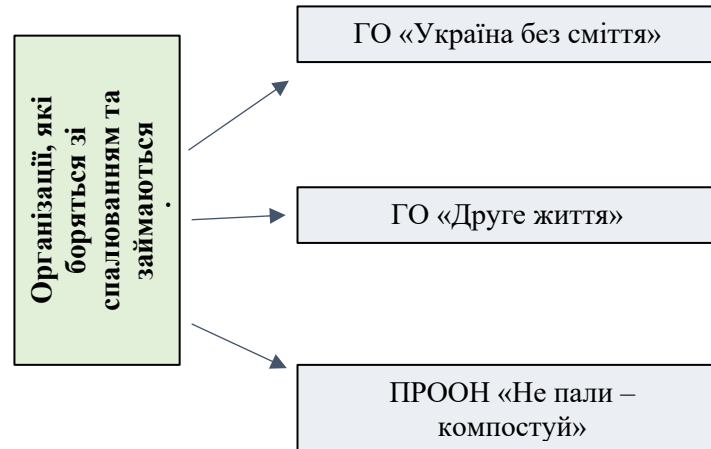

Рис.2. Організації, які борються зі спалюванням та займаються просвітництвом. Джерело: складене авторкою на основі [6]

Однією з найактивніших організацій є ГО «Україна без сміття», яка з 2015 року впроваджує культуру сортування побутових відходів, проводить лекції, майстер-класи, створює мобільні пункти прийому вторинної сировини та співпрацює з бізнесом для зменшення екологічного сліду. Інша ініціатива - ГО «Друге життя» - з 2009 року організовує благодійний збір макулатури та пластику, спрямовуючи кошти на підтримку школярів, переселенців та екологічні акції, зокрема толоки та кампанії з енергозбереження. Важливим кроком у просвітництві стала програма ПРООН «Не пали – компостуй», яка допомагає громадам перейти від спалювання до компостування, надає доступ до супутникового моніторингу пожеж, проводить консультації та змінює імідж екологічно відповідальних громад. Всі перераховані ініціативи не лише зменшують шкоду довкіллю, а й формують нову екологічну культуру, де відповідальність кожного - частина великої зміни.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що проблема спалювання сміття та рослинних залишків є багатогранною і вимагає негайного реагування на всіх рівнях - від індивідуальної свідомості до практик. Спалювання завдає непоправної шкоди довкіллю, населенню, економіці та соціальній стабільності громад. Саме ці аспекти ми розглянули на прикладі Полтавської області. І завдяки активності громадських організацій, просвітницьким кампаніям і впровадженню сталих альтернатив, ми маємо реальні інструменти для зміни ситуації. Формування екологічної культури, розвиток альтернативних джерел та посилення контролю - це не лише шлях без паління, а й до здорового, свідомого та згуртованого суспільства.

Список використаних джерел

1. Екологічні проблеми зберігання та утилізації відходів в Україні. *Wiki Legal Aid*. URL: https://legalaidd.wiki/index.php/Екологічні_проблеми_зберігання_та_утилізації_відходів_в_Україні.
2. Ukrinform. В екосистемах України цього року сталося понад 40 тисяч пожеж - ДСНС. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/4027457-v-ekosistemah-ukraini-cogoric-stalosa-ponad-40-tisac-pozez-dsns.html>.
3. Кількість пожеж на Полтавщині у 2024 році виросла на 75% | ЕкоПолітика. *ЕкоПолітика*. URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/kilkist-pozhezh-na-poltavshhini-u-2024-roci-viroslo-na-75/>.
4. dpssadmin. Чим шкідливе спалювання опалого листя і сухої трави?. *Головне управління Держпродспоживслужби в Херсонській області*. URL: <https://dpss-ks.gov.ua/novini/чим-шкідливе-спалювання-опалого-листя>.
5. Спалювання соломи та стерні – злочин проти ґрунтів України! | Львівська філія державної установи «Інститут охорони ґрунтів України». *Інститут охорони ґрунтів України | Інститут охорони ґрунтів України*. URL: <https://www.old.iogu.gov.ua/lvivska/2015/08/13/spalyuvannya-solomy-ta-sterini-zlochyn-proty-zemel-ukrajiny/>.
6. Добірка громадських ініціатив, які рятують довкілля. *Громадський Простір | Усе для третього сектору в одному порталі*. URL: <https://www.prostir.ua/?news=dobirka-hromadskyh-initsiatyv-yaki-ryatuyut-dovkillya>.

Департамент екології та природних ресурсів
Полтавської обласної військової адміністрації
Відділ організаційної роботи, звітності та зв'язків з громадськістю
Тел. +38(0532) 569508
E-mail: eko@adm-pl.gov.ua, ecodeppoltava@gmail.com
www.eko.adm-pl.gov.ua

Департамент екології та природних ресурсів
Полтавської обласної військової адміністрації
Відділ організаційної роботи, звітності та зв'язків з громадськістю
Тел. +38(0532) 569508
E-mail: eko@adm-pl.gov.ua, ecodeppoltava@gmail.com
www.eko.adm-pl.gov.ua